DÖNEM : 1 CİLT : 7 TOPLANTI : 2

CUMHURİYET SENATOSU TUTANAK DERGİSİ

Onaltıncı Birleşim

12 . 12 . 1962 Çarşamba

İçindekiler

Sayfa

1. — **Geçen tutanak özeti** 312
2. — **Yoklama** 313
3. — **Demeçler ve söylevler** 313

1. — 10 . 11 . 1962 günlü 7 nci Birleşimde İsparta Üyesi Suat Seren'in, gazetelerde muhtelif şekillerde çıkan ve Cumhuriyet Senatosuna telgraflar çekilmesine sebebolan beş yıllık kalkınma plânı hakkındaki konuşmasının anlaşmazlığa meydan vermesi dolayısiyle İsparta Üyesi Suat Seren, Bitlis Üyesi Cevdet Geboloğlu ve Tabiî Üye Ahmet Yıldız ve Mehmet Özgüneş'in demeçleri 313 :318

2. — İstanbul Üyesi Ethem Menemencioğlu'nun; 4 . 12 . 1962 günlü 13 ncü Birleşimde, sözlü sorusu münasebetiyle konuşmakta bulunan bir üyeye, diğer bir üye tarafından «terbiyesiz» diye hitabedildiğini ve bunun Cumhuriyet Senatosunda üyelerden beklenen nezaket ve vakara yakışmadığını belirten önergesi ve Başkanın bu konudaki demeci 318

Sayfa

4. — **Görüşülen işler** 319

1. — Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğünün bu konudaki demeci 318
teklifi ve Cumhuriyet Senatosu İçtüzük Komisyonu raporu (2/15) (S. Sayısı 65 e ek) 319 :339

5. — **Sorular ve cevapları** 339

A — Yazılı soru ve cevabı *339*

4. — Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi Nevzat Özerdemli'nin, İzmir Çocuk Hastanesine bağlı Doğum Kliniğinin Sağlık Bakanlığı tarafından Ege Üniversitesine devrine dair yazılı soru önergesi ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Yusuf Azizoğlu'nun yazılı cevabı (7/67) 339 :340

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Birinci Oturum

Adalet Partili üyeler toplantıya katılmadılar. Yoklama yapıldı ve yetersayı bulunmadığı anlaşıldı. Başkan, İçtüzüğün 81 nci maddesi uyarınca, toplantının bir saat sonraya bırakıldığını bildirdi.

İkinci Oturum

Ankara Üyesi Niyazi Ağırnaslı; son siyasi olaylar ve memleketin içinde bulunduğu durum hakkında demeçte bulundu ve İşçi Partisinin bir ilçe teşkilâtının açılışında vukua gelen hâdiselere dokundu.

İçişleri Bakanı Hıfzı Oğuz Bekata; İşçi Partisinin bir ilçe açılış töreninde cereyan eden hâdisenin henüz tahkikat safhasında bulunduğunu, burada peşin hükümlerle konuşmanın doğru olamıyacağını bildirdi.

Ahvali şahsiye ile ilgili belge örneklerinin parasız verilmesi ve tasdikten muaf tutulması hakkındaki 26 Eylül 1957 tarihli Sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunmasına dair kanun tasarısının geçen oturumdaki açık oylama sonucu arz ve yetersayı bulunmadığından, ikinci defa açık oya vaz'olundu. Kanun kabul edildi.

İçtüzük görüşmelerinin bir an evvel intacını temin için Genel Kurulun 12 . 12 . 1962 Çarşamba günü saat 15 te toplanması kabul edildi.

Vazife ile yurt dışına gidecek olan;

Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin'e Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Turhan Feyzioğlu'nun,

Millî Savunma Bakanı İlhami Sancar'a İçişleri Bakanı Hıfzı Oğuz Bekata'nın ve

Sanayi Bakanı Fethi Çelikbaş'a Maliye Bakanı Ferid Melen'in vekillik edeceklerine dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi okundu, bilgi edinildi.

Bursa Üyesi İhsan Sabri Çağlayangil'e izin verilmesi hakkındaki Başkanlık tezkeresi okundu ve izin kabul olundu.

Millî Güvenlik Kurulu kanunu tasarısı öncelik ve ivedilikle görüşüldü ve kanun kabul edildi.

Ağrı Üyesi Veysi Yardımcı'nın 99,

İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine'nin 109 ve 121 sayılı soruları, soru sahibi ikinci defa birleşimde hazır bulunmadığından düştü.

Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir'in 104,

Bitlis Üyesi Cevdet Geboloğlu'nun 114, 115 sayılı soruları, ilgili bakanlar bu Birleşimde hazır bulunmadıklarından, gelecek Birleşime bırakıldı.

Kayseri Üyesi Hüsnü Dikeçligil'in 107,

Elâzığ Üyesi Celâl Ertuğ'un 108,

Elâzığ Üyesi Rasim Giray'ın 111,

Zonguldak Üyesi Tevfik İnci'nin 112,

İzmir Üyesi Hilmi Onat'ın 116, 117,

İçel Üyesi Cavit Tevfik Okyayuz'un 120, 122,

İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine'nin 123 ve

Bursa Üyesi İhsan Sabri Çağlayangil'in 124 sayılı soruları, soru sahipleri bu Birleşimde hazır bulunmadıklarından gelecek Birleşime bırakıldı.

Erzincan Üyesi Fehmi Baysoy'un, 1 Ağustos 1962 tarihinden beri İsanbul - Ankara yolunda kaç trafik kazası olduğuna dair sözlü sorusuna İçişleri Bakanı Hıfzı Oğuz Bekata ile Bayındırlık Bakanı İlyas Seçkin;

Bolu Üyesi Rahmi Arıkan'ın, bir kararname ile yerleri değiştirilen 43 valiye dair sözlü sorusuna İçişleri Bakanı Hıfzı Oğuz Bekata ve

Cumhurbaşkanınca seçilen üyelerden Burhanettin Uluç'un, Marshal Planı gereğince kurulmuş bulunan Paris'teki Avrupa İktisadi İş Birliği Teşkilâtı nezdindeki heyete dair sözlü sorusuna Ulaştırma Bakanı Rifat Öçten cevap verdiler.

12 . 12 . 1962 Çarşamba günü saat 15 te toplanmak üzere Birleşime son verildi.

Başkan	Kâtip
Başkanvekili	Yozgat
Turhan Kapanlı	*Sadık Artukmaç*

Kâtip
Kırklareli
Ahmet Naci Arı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,00

BAŞKAN — Başkanvekili İhsan Hamit Tigrel

KÂTİPLER : Macit Zeren (Amasya), Ahmet Çekemoğlu (Sivas)

BAŞKAN — Cumhuriyet Senatosunun 16 ncı Birleşimini açıyorum

2. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır.

(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Çoğunluğumuz var, görüşmelere başlıyoruz.

AHMET YILDIZ (Tabiî Üye) — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Müsaade buyurun, oturumu açayım.

Çoğunluğumuz vardır, oturumu açıyorum.

SUAT SEREN (İsparta) — Gündem dışı söz istiyorum.

BAŞKAN — Bir dakika. Efendim, gündemimiz İçtüzüğe aittir. İçtüzük müzakere edilecektir. Bundan evvel Divanın bâzı mâruzatı vardır.

3. — DEMEÇLER VE SÖYLEVLER

1. — 10 . 11 . 1962 günlü 7 nci Birleşimde İsparta Üyesi Suat Seren'in, gazetelerde muhtelif şekillerde çıkan ve Cumhuriyet Senatosuna telgraflar çekilmesine sebebolan beş yıllık kalkınma plânı hakkındaki konuşmasının anlaşmazlığa meydan vermesi dolayısiyle İsparta Üyesi Suat Seren, Bitlis Üyesi Cevdet Geboloğlu ve Tabiî Üye Ahmet Yıldız ve Mehmet Özgüneş'in demeçleri

BAŞKAN — 10 Kasım 1962 tarihinde plân müzakere edilirken doğumun kontrolu mevzuunda konuşmuş olan Sayın arkadaşımız Suat Seren'in bâzı beyanlarının akisleri olarak, memleketin bâzı yerlerinden birtakım protesto telgrafları gelmiştir. Bunlardan, Heyeti Celilenizi haberdar etmek Divanın vazifesi olduğu için arz ediyorum. Bu telgraflar üzerine Riyaset Divanımız zabıtları tetkik etmiştir. Zabıtları okutarak ıttılaınıza arz ediyorum.

«Rus tehlikesini söylemekle Yüksek Meclisin hissiyatını galeyana getirdiğim ve edebiyat yaptığım hakkında bir ithamda bulundular. Ben bunları bir vakayı ispat için, tesbit için söyledim. Sadece Rus tehlikesi değil, Doğuda hudutlarımızda yeni hükümetler kurmak sevdasında olanlar da vardır. Birçok boşluklar, bilirsiniz, Kürt meselesi, tabiî (Kürt meselesi, bunlar yabancı idiolojilerin bütün hudutlarımızda topraklarımıza göz diktiklerinin bâriz misalleri, bunlara niçin göz yumuyoruz?

CEVDET GEBOLOĞLU (Bitlis) — Ne alâkası var?

BAŞKAN — Müdahale etmeyiniz Sayın Geboloğlu.»

Beyanat bundan ibarettir. Alttarafı Hindistan'dan falan bahsetmektedir.

SUAT SEREN (İsparta) — Söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Tavzih mi edeceksiniz?

SUAT SEREN (İsparta) — Evet.

BAŞKAN — Buyurun efendim. Bu arada şu hususu arz edeyim. Gelen telgraflar, 70 üniversiteli namına Ankara'dan, Diyarbakır'dan, Siverek ve Merzifon'dandır.

SUAT SEREN (İsparta) — Çok muhterem, Bşkan, çok muhterem arkadaşlarım; şimdi Heyeti Celileniz benim bir konuşmama muttali oldu. Esasen işitmiş olduğunuz bu konuşma, hafızalarınızı tekrar canlandırmak maksadiyle okunmuştur. Benim, huzurunuzu işgal etmemdeki sebep, bu konuşmanın şahsın aleyhine olduğu kadar Yüce Senato Başkanlık Divanı ve bizzat Senatonun kıymetli üyelerini de istihdaf etmesi bakı-

mından reva görmediğim bir hareket olduğu için huzurunuza çıkmak zaruretini duydum.

BAŞKAN — Doğrudan doğruya şahsa müteveccih.

SUAT SEREN (İsparta) — Arz edeceğim efendim:

Senatodaki konuşmamdan 20 gün sonra, bir senatör arkadaşımız, Yeni Sabah Gazetesi muhabirine kendi el yazısı ile verdiği beyanatta aynen şunları söylemektedir. 1 Aralık 1962 tarihli Yeni Sabah Gazetesinin «Fısıltı» sütununda aynen çıkan yazıyı okuyorum. Yazının başlığı, «Doğruymuş».

«Senatoda iri bir lâf edilmiş demiştim. Yeni Türkiye Partisi Senatörü Cevdet Geboloğlu'ndan haber geldi. Diyor ki: «Fısıltıda yazıyı okudum. Senatoda Kalkınma Planı görüşülürken, doğumun kontrolü mevzuunda bir konuşma yapan ilk Koalisyonun Sağlık Vekili Adalet Partisi Senatörü Doktor Suat Seren, «Bizim düşmanımız yalnız Ruslar değil, Doğudaki Kürtler de bizim düşmanımız», dedi ve ilâve etti. «Bu bakımdan nüfusumuzun artması lâzımdır.» Şaşırmıştım, acaba yanlış mı işitiyorum diye düşündüm. Oturduğum yerden, «Bunun doğumun kontrolü ile ne alâkası var?» diye seslendim. Cevap alamadım. Gittim İnönü'ye, (ki o da müzakereleri takibediyordu.) «Paşam duyuyor musunuz, bizim düşmanımız Ruslarla beraber Doğudaki Kürtlerdir diyor», dedim. Teessürle başını salladı, ama cevap vermedi. Daha sonra kuliste Suat Seren'i bularak, uzun boylu münakaşa ettim. Ama söz ağızdan çıkmıştı bir kere...»

Bu yazı şöyle bitiyor: «Geboloğlu'na teşekkür ederim. Bu sözü işittiği halde susan diğerlerine teessüf!..» Yani bize olduğu kadar bu sözü işitip de reaksiyon göstermiyen Yüce Senato üyelerine de, gazete, bu dedikodu sütununda teessüf ediyor.

Evvelâ açıkça arz edeyim ki, konuşmalarımda, değil bu şekilde bir cümle, vatandaşlarımı hâkir görücü ve küçük düşürücü bir kelime sarf etmedim. Şimdi okunan zabıt bunun delilidir. Zabıtta geçen «Kürt» meselesi, politik bir mesele olarak hepinizin malûmudur. Bugün, Basın - Yayının gizli bültenlerinde de, Hükümete daima haber verilen ve daima uyanık durmamız tavsiye edilen, dıştan gelen bir tehlikedir ki, doğrudan doğruya konuşmamda da ben bunu, hudutlarımızın dışında ve dıştan memleketimiz hakkında kötü emeller besliyen yabancı ideolojilerin bir eseri olduğunu izah etmişim. Yüce Senato da bunu gayet iyi anlamış ve takdir etmiştir. Size müstehak görülen teessüf kelimesine müstehak olmadığı isbat edilmiştir.

Bu vesile ile bendenize gelen telgraflarda, tabiî halk böyle bir kelimenin kullanıldığını farz ederek, yazıda belirtildiği şekilde bir kelime var zannederek haklı olarak infial duymuştur. Ve bu infial neticesi Senato Başkanına istifa teklif edecek telgraflar gelmiştir.

Muhterem arkadaşlarım, Senatoda bu konuşmam sırasında Başkanlık Divanını işgal eden zat Doğulu ve hepimizin sevdiği bir arkadaştı. Bugün Senatomuzda 2 Başkanvekili arkadaşımız Doğuludur ve hepimizin hürmetini, muhabbetini kazanmıştır. Meclisimizde birçok Doğulu arkadaşlarımız vardır. Ve bunlar bütün konuşmalara şahidoldukları halde her hangi bir itirazda bulunmamışlardır. Bu memlekette kim yoktur ki; hayatının mühim bir kısmını Doğu'da geçirmiş olmasın. Asker olarak, öğretmen olarak, hekim olarak, hattâ serbest iş adamı olarak Doğuda mutlaka hayatının mühim bir kısmını geçirmiştir. Ben hayatımın beş senesini Doğuda, Güney - Doğuda muhtelif vilâyetlerde, kazalarda, köylerde trahomluların gözlerine bakarak, ilâç vererek onları tedavi etmek için geçirmişimdir. Ben bu hizmeti bir vatan borcu, memleket evlâtlarına karşı bir memleket vazifesi olarak yaptım ve bütün arkadaşlarım da bu vazifeleri aynı hislerle yapmışlardır. Doğudaki vatandaşlarımızı asla tefrik veya birbirinden ayırıcı hislerle müşahede etmiş değiliz ve böyle bir fikri daima telin ederiz.

Ben, Sayın Geboloğlu'nun bizzat memleketi olan Bitlis'e gittiğim zaman, kendileri belki hatırlamazlar, Bitliste, bir han odasından bozma, ahşap ve kerpiçten yapılma bir hastane vardı. Oranın valisi orada ameliyat oluyordu ve gayet feci bir durumda bulunuyordu. İlk işim buraya bir hastane kazandırmak için çırpınmak oldu. Bugün Bitliste bir hastane var... Bugün Hakkâri'de, Van'da, Bitlis'te, Muş'ta, Diyarbakır'da ve Doğunun birçok illerinde güzel birer sağlık merkezi ve sağlık binası varsa, bunlar üzerinde nâçiz arkadaşınızın, iyi - kötü hissesi vardır. Böyle bir hissesi olan insan, Do-

ğu'daki insanlara kötü gözle bakamaz, kötü söz söyliyemez.

İşi daha da ileriye götürerek bana ırkçılık, faşistlik ve hattâ Doğulu vatandaşları ayırıcı ithamlarda da bulundular. Ankara'da çıkan bir sabah gazetesi bu şekilde büyük bir manşet attı. Ben kendileriyle görüştüm, asla böyle bir şey yok. talebenin bana çektiği telgrafta da böyle bir yazı yoktur. Demek ki; memlekette bu gibi yanlış ve yalan sözler üzerine memleketi ihtişaşa, vatandaşları birbirine düşürecek hâdiselere sebebolmak mümkündür. Ben bekledim ki, arkadaşım Yeni Sabah'a yazdığım şey bana atfen yazılmış, ama benim değildir, desin. Demediği için biz bugün bunu tashih etmek mecburiyetinde kalıyoruz.

Muhterem arkadaşlarım, benim Doğuya şahsi bir garazım, şahsi bir antipatim olsaydı geçen sene, çok değil, geçen sene huzurunuzda Sosyalizasyon Kanunu konuşulurken, Doğuda Muş vilâyetini pilot bölge almak suretiyle oraya karşı alâkamızı celbetmeye çalışmaz ve sıfır kuruş konuların yeri 10 milyon tahsisat almak üzere ricada bulunmazdım. (Soldan; alâkası yok sesleri)

BAŞKAN — Sayın Seren tasrih ettiniz, teşekkür ederiz.

SUAT SEREN (İsparta) — Sözlerimi bağlıyacağım, fazla taciz etmiyeceğim.

Yapılan hareket nalâyıktır, hakikatlere uymamaktadır. Zabıtlarda da görüldüğü üzere, bu hakikatin ortaya çıkmış olmasından memnunum ve dilerim ki, arkadaşım da buraya çıksın ve bir yanlış anlayışa kendisini kaptırdığını ifade etsin. Ve bu suretle memlekette nahoş bir havanın esmesini hep beraber önlemiş olalım.

Sizden istirhamım budur arkadaşlarım.

BAŞKAN — Sayın Seren'in izahına teşekkür ederiz. Ancak konuşmalarında Sayın Geboloğlu'nun da ismi geçtiği için, bir polemik mevzuu olmamak kaydı şartiyle kendilerine de söz veriyorum.

Buyurun.

CEVDET GEBOLOĞLU (Bitlis) — Muhterem Başkan, Sayın Senatörler; bu hâdiseyi gayet soğukkanlı ve samimî ve hakiki olarak kısaca ifade etmeye çalışacağım.

Plân görüşülürken ilk günü, doğum kontrolü mevzuunda Sayın Suat Seren, büyük bir vukuf ve hazırlama neticesi kontrolün plânın aksi olarak, müdafaasını yapmış ve muhterem senatörlerden birçoklarını telkin altında bırakarak, hakikaten oylama neticesinde kendi fikri Yüce Senatoda tasvip edilmiştir. Bu heyecanlı safhayı mütaakıp ikinci günü plânın müdafaasını Sayın Turhan Feyzioğlu yapmıştı. Bu arada konuşması esnasında Feyzioğlu şöyle söyledi: «Bu meselenin edebiyatını yapmak çok kolay, efendim Rus tehlikesi vardır diye nüfusumuzun artması istenebilir. Fakat plânın fikri şu; 15 sene sonra insan gibi yaşıyan, işsizi yok, hastası yok 50 milyon nüfuslu bir Türkiye mi, yoksa işsizlik, perişanlık içerisinde 52 milyonluk bir Türkiye mi? O bakımdan Rus tehlikesi vardır, deyip, nüfusun perişan bir şekilde artmasiyle Rus tehlikesi daha artar, komünizm artar.» diye müdafaasını yaptı ve netice itibariyle bu konuşmaya mukabele etmek üzere, Suat Seren tekrar kürsüye geldi.

O günlerdeki mesainin yorucu olması sebebiyle belki bir kısım arkadaşlarımız o gün Senatonun dışında bulunabilirlerdi. Biz; bu konuşma sırasında, az miktarda arkadaşla müzakereyi takip ediyorduk. Biraz evvel okunan zabıta esas olan konuşma Suat Seren tarafından şu şekilde yapıldı: «Bana Rus tehlikesini söylemekle Yüksek Meclisin hassasiyetini galeyana getirdiğim ve edebiyat yaptığım hakkında bir ithamda bulundular.» Aynen zabıtlardan alıyorum. (Sağdan gürütüler) Ben size hiç müdahale etmedim.

BAŞKAN — Devam edin efendim.

CEVDET GEBOLOĞLU (Bitlis) — «Ben bunları, bir vâkıayı isbat için, tesbit için söyledim. Sadece Rus tehlikesi değil, Doğu'da hudutlarımızda yeni hükümetler kurmak sevdasında olanlar da vardır.» Buraya kadar sakin olarak dinlemiştim. Eski yerimde oturuyordum, Muhterem Hulûsi Söylemezoğlu Paşam da yanımda idi. Bu havada iken cümlesi şöyle bağlandı: «Bilirsiniz, kürt meselesi» Aynen ve samimî olarak ifade ediyorum; bu kürt meselesi dendiği anda ben her halde Türk meselesi dedim. Ama Türk neden düşmanımız olsun, diye bir hisse kapıldım. Hattâ sordum, Paşam ne diyor, dedim. Dedi, kürt meselesi diyor. Ben müdahale ettim, ne diyorsun dedim. Dedi ki: «Tabiî kürt meselesi, bunlar yabancı ideolojilerinin hudutlarımızda, topraklarımıza göz dik-

tiklerinin bâriz misalleri. Bunlara niçin göz yumuyoruz.» (Doğru, dağru sesleri).

Zaptı aynen okuyorum. Ben, ne alâkası var diyebildim. Başkan «müdahale etmeyiniz.» dediler. Bu arada hiç beklenmedik halde, «hudutlarımızda yeni hükümetler» dedikten sonra tekrar bastıra bastıra, «Kürt meselesi, tabiî kürt meselesi» dedikten sonra, hakikaten hiç beklenmedik bir anda, Ruslardan sonra ilk akla gelen bir düşman olarak kürt meselesini ortaya atması karşısında büyük bir asabiyete kapıldım. (Sağdan, gürültüler).

Dinleyin, kimi müdafaa ettiğin belli değil, ben fikrimi arz ediyorum, onu dinleyin.

BAŞKAN — Müdahale etmeyiniz efendim.

CEVDET GEBOLOĞLU (Devamla) — Rica ederim dinleyiniz. Zabıtları aynen okuyorum. (Polemik yapma sesleri) (Zabıtlarda da var, müdahaleye kimsenin hakkı yok, sesleri) siz yoktunuz belki burada, bu meselenin hiç politikası yok, bütün samimiyetimle arz ediyorum, (Sağdan, gürültüler) Bunun üzerine hakikaten asabım bozuldu, bu nasıl oluyor, dedim. Bulgarlar falan hepsi dost oldu, kürtler?... Şöyle geçiyorum, Azizoğlu ile Sayın İnönü de orada idi, dedim ki; paşam, düşmanımız, demek Ruslardan sonra kürtlerdir, dedim. Paşa meşguldü galiba, duymadı. Ben geçtim, burada Suat Seren'i yakaladım, dedim ki, ne diyorsunuz Allah aşkına, nüfus kontrolu neresi, bu kürtlük meselesi neresi?... O, heyecanlı, ben asabi, efendim, dedi, bunu bilmem kime sor, yahu dedim, pot üstüne pot kırıyorsun, bunun ne alâkası var? Dedim, siz asabisiniz, ben de heyecanlıyım, bu mesele sonraya kalsın.

Muhterem arkadaşlar, hâdise bundan ibaret. Sonra biz izah ettik, tartıştık bu meseleyi, dedik ki, olan olmuş bunu Senatoya getirmiyelim. Nitekim zaptı sabık hakkında konuşma imkânı varken, biz 3 - 5 arkadaşımla müşavereden sonra, bunu yapmadık. Ve ta 15 gün geçtikten sonra Fısıltıda şöyle bir haber çıktı: «İri bir lâf» diye. «Bir Senatör Senatoda, Ruslardan sonra Doğu Anadolu'da bizim düşmanımız kimdir, diye bir söz söylemiş, bu senatör kimdir? Lûtfen söylesin.» diye bir yazı var. Bâzı arkadaşlar beni buldular; doktor dediler, böyle bir yazı çıkmış fısıltıde. Ben daha yazıyı görmeden... (Sağdan: Senatodakinden bahset, sesleri.)

BAŞKAN — Arkadaşımız konuştuğu zaman dinlediniz, bu da bir arkadaşımızdır. Lûtfen onu da dinleyiniz.

CEVDET GEBOLOĞLU (Devamla) — Senato kulisinde bu haberi arkadaşlar verdi, bir iki de gazeteci vardı. Demin de izah ettiğim şekilde bendeniz böyle bir hâdisenin maalesef Senatoda olduğunu, arkadaşımız bir gün evvel Senatoda yapmış olduğu konuşmada kazanmış olduğu oylarla teveccüh yüzünden heyecana gelmiş olacak ki, ikinci günü, plânı müdafaa ederken daha kuvvetli bir şekilde Ruslardan daha başka düşmanımız vardır derken böyle bir şeyi heyecanla ağzımdan kaçırdığını ben orada ifade ettim. İkinci günü, el yazısı ile yazılmış diyor, öyle bir el yazım yoktur, getirirlerse kürsüye onun da ben elini sıkarım, öyle bir şey yok. Bu konuşma da nihayet «fısıltı» ya aksetmiş, benim ismimi de geçirmişler. Ondan sonra tekrar Sayın Suat Seren'in bir tavzih teli çıktı orada, diyor ki; hilâfı hakikattir, benim sözümü o gün Doğu'lu senatörler de tasvip ettiler, fakat nasılsa bu iyi anlıyamamış, işte kafadan, gözden mahrum diye hakaretamiz bir tel yazdılar. Eğer bu tavzih telini burada neşrederseniz üzüntüm geçer, diyor. Ben de şunu söyliyeyim ki size, hakikaten üzüntüsünün geçmediği anlaşılıyor ki, aynı günde bir basın toplantısı yapıyor, 24 saat evvel üzüntüsünün geçeceğini söyliyen arkadaşımız, 24 saat sonra bir basın toplantısı yaparak büyük bir telâş içerisinde olduğunu bizzat isbat ediyor.

Şimdi, eğer muhterem arkadaşım hâdiseyi, soğukkanlılıkla sonuna kadar anlatıp, ondan sonra «yanlış ve yalan, tashih etmesi lâzım.» şeklinde bir cümle kullanmasaydı, hakikaten soğukkanlı olarak bu dâvayı zabıttaki anlayışı bakımından Yüksek Senatoya açıklamış olsa idi, daha iyi olacaktı.

Bunun yalan ve yanlışı nerededir arkadaşlar? Zabıt meydanda, hâdise meydandadır.

BAŞKAN — Sayın Geboloğlu, bu kadar tavzih kâfidir.

CEVDET GEBOLOĞLU (Devamla) — Bir dakikanızı istirham ediyorum, arkadaşlar; vatan hudutlarımızda oturan ve geçit olan bir memlekette renk ve şive bakımından birçok insanlar vardır. Kaldı ki, arkadaşlarımız «Kürt meselesi» derken... (Yok, yok öyle şey sesleri) yalnız hu-

dut dışını düşünmemek lâzımdır. Ve esasen hudutlarımızın dışında henüz kurulmuş bir kürt Hükümeti yoktur. Ve bugüne kadar da Doğu hudutlarımıza göz diken, taarruz eden bir hâdise olmadığına göre Suat Seren Efendi nereden bu hayalî Hükümetin, hayalî taarruzunu buraya getiriyor? (Sağdan gürültüler) Doğulu vatandaşlar arasında bir ayırım yapmak oluyor bu. Doğu'ya hizmet ettim, diyor, Doğu'ya hastane yaptım diyor, sanki Doğu bu vatanın bir parçası değildir.

BAŞKAN — Gebeloğlu, kâfi, bunu bir polemik mevzuu yapmıyalım. Arkadaşımızdan da istirham ediyorum, bir hatip konuşurken haklarından emin olanlar susarlar, benim bildiğim budur. Hatibe mütemadiyen müdahale doğru bir hareket olmaz.

AHMET YILDIZ (Tabiî Üye) — Geçen tutanak hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

AHMET YILDIZ (Tabiî Üye) — Muhterem arkadaşlarım, Senatonun havası biraz elektriklendikten sonra söz almak istemezdim. Fakat zaptı sabıkı okuduğum zaman ben de derin bir üzüntü duydum. Bu vesile ile söz almış bulunuyorum. Bu kürsüden sarf edilerek vatan sathına yayılan ve Devlet düzenimizi, Devlet idaresine hâkim olan kavramları temelinden sarsıcı mahiyette olan bâzı sözlerin yaratması muhtemel tepkiler ve Senatonun yüksek şahsiyeti aleyhinde yönetilecek yermelere cevap vermek için söz almış bulunuyorum. Bir sayın arkadaşımız maalesef bu sözleri buradan kullanmış bulunuyor. İki konuya temas edildi. Bir vali hakkında sırf şayiadan başka dayanağı olmıyan bir itham, arkasından daha önemlisi, 27 Mayıs tasarruflarını yerine getiren bütün valilerin tarafsız olamıyacağı, ne kadar tarafsız davranırlarsa davransınlar mutlaka değiştirilmesi gerektiği tezi savunuldu. Söyliyen sayın arkadaşım Rahmi Arkan'ın tanıdığım şahsiyeti mutedil ve olumlu davranışlarından asla bunu beklemezdim. Fakat sözler söylenmiş ve efkârı umumiye bunları duymuştur. Ben sözlerin sahibi değil, bu fikir üzerinde durmak istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Yıldız, bu, doğrudan doğruya münakaşaya girmek oluyor. Zaptı sabıkla hiçbir alâkası yoktur. «Zaptı sabık şöyle, böyle yazıldı.» denecektir. Bir soruya verilen cevaba karşı bir konuşmadan ibaret olmuştur. Bu mevzuu münakaşa edemeyiz; çünkü İçtüzüğümüz müsait değildir.

AHMET YILDIZ (Devamla) — Sayın Başkan, zaptı sabıktan alacağım ifadeleri görüşeceğim. Zaptı sabıkta, Cumhuriyet Senatosunun tarihine geçmiş ifadelerin bu toplumda, Senatoda konuşulduğu anda da elbette hepimiz buradaydık. Ben burada yoktum. Fakat onların yarattığı tepkiler beni de rahatsız ediyor. Onun için ona cevap vermek vazifemdir. Zaptı sabık hakkında konuşacağım, oradan ifadeler alacağım.

BAŞKAN — Müsaade buyurursanız, bu mevzuda konuşmak salâhiyetini vermek salâhiyetine mâlik değilim. Binaenaleyh, başka bir vesile ile bunu kürsüye getirir, münakaşa edersiniz. Soruya cevap verilmiş ve mesele bitmiştir.

İçtüzük, ilgili bakanla soru sahibi arasında müzakerenin cereyan edeceğini ifade etmektedir.

Şimdi zatıâliniz bunu mevzuu münakaşa yaparsanız, diğer arkadaşımız da çıkacak, gene münakaşa edecektir. Buna İçtüzük müsaade etmiyor. Müsaadenizle sözünüzü keseceğim.

AHMET YILDIZ (Devamla) — O halde hakkımı kullanarak gündem dışı söz alarak konuşacağım.

BAŞKAN — Efendim, gündem dışı söz istiyenlerin adedi gittikçe artıyor. Gündem dışı konuşmaların fevkalâde mühim mevzulara ait olması lâzımdır. Binaenaleyh, evvelâ mevzuun ne olduğunu öğreneyim, sonra söz verip vermeme salâhiyetimi kullanayım.

Nedir, efendim?

MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabiî Üye) — Efendim, bu memlekette Doğu'lu, Batı'lı varmış gibi, zaman zaman sözler sarf edilmeye çalışılıyor. Bunun mevzuubahsolamıyacağını, mevcudolmadığını iki dakikalık bir konuşma ile belirtmek istiyorum. Bu memleketin âli menfaati hakkında söz istiyorum. (Her taraftan alkışlar)

BAŞKAN — Buyurun, efendim.

MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabiî Üye) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım; bu memlekette bir Doğu - Batı ikiliği varmış gibi zaman zaman bu mesele ortaya getiriliyor ve bilhassa aktüel tutulmasına itina edilmektedir. Maalesef bir mecmua devamlı neşriyatı ile bunu ak-

tüel tutmaktadır. Ve bâzı gazetelerde zaman zaman buna katılmaktadır.

Ben burada bu konuyu uzun boylu deşmiyeceğim. Yalnız şu hususları ifade ederken Yüksek Senatoya ve Türk Milletine tercüman olduğuma inanıyorum. Bu memlekette bir Doğu - Batı ikiliği yoktur. (Bravo sesleri, alkışlar) Bu memleketin Anayasasının 3 ncü maddesinde şu sözler vardır : Türkiye Devleti, ülkesi ve milleti ile bölünmez bir bütündür. (Bravo, sesleri)

Arkadaşlarım; sözlerimi bitirmeden evvel bir noktaya daha temas etmek istiyorum : Şahsi münakaşalarımız, şahsi didişmelerimiz şu veya bu istikamette cereyan edebilir. Fakat memleketin âli menfaatlerini şahsi münakaşalarımıza alet etmemeliyiz. (Alkışlar) Şahsi münakaşalarımızı hiçbir zaman bu memleketin millî birliğine, bütünlüğüne doğru götürerek onu parçalıyacak bir istikamete doğru sürüklememeliyiz. Bu, hepimizin namus ve şeref borcudur. Hürmetle selâmlarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Kâzım Yurdakul, buyurun.

KÂZIM YURDAKUL (Sakarya) — Özgüneş arkadaşımız söyliyeceklerimi çok güzel ifade buyurdular. Kendilerine çok teşekkür ederim. Bunun için söz istemiştim, vazgeçtim.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz, efendim. Mevzu kapanmıştır. Sayın Seren'in izahatından, kasdının hariçtekiler hakkında olduğu anlaşılmış, bu mahiyette olduğunu göstermiştir.

Şimdi ikinci mâruzatımızı arz ediyoruz, efendim.

2. — İstanbul Üyesi Ethem Menemencioğlu'nun; 4 . 12 . 1962 günlü 13 ncü Birleşimde, sözlü sorusu münasebetiyle konuşmakta bulunan bir üyeye, diğer bir üye tarafından «terbiyesiz» diye hitabedildiğini ve bunun Cumhuriyet Senatosunda üyelerden beklenen nezaket ve vakara yakışmadığını belirten önergesi ve Başkanın bu konudaki demeci.

BAŞKAN — Sayın Ethem Menemencioğlu'nun Senato Başkanlığına verdiği ve Senato Divanında görüşülen bir takriri vardır. Onu okutuyorum :

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Bugün, bir sözlü soru üzerindeki konuşma sırasında tabiî üyelerden Sayın Vehbi Ersü'nün «terbiyesiz» diye bağırdığı işitilmiştir.

Hiçbir suretle sarf edilmemesi gereken bu söz, Sayın Vehbi Ersü'nün de şerefini paylaştığı ve korumakla mükellef olduğu Cumhuriyet Senatosunun mânevi şahsiyetini rencide etmiş bulunmaktadır.

Bu üzücü durumu izale etmek için Sayın Vehbi Ersü'ye C. Senatosu kürsüsünden sözünü tashih etmek imkânının verilmesini rica ederim.

Saygılarımla.

İstanbul
Ethem Menemencioğlu

BAŞKAN — Efendim, Riyaset Divanında mesele görüşüldü, varılan netice şu: Hakikaten kulağa pek hoş gelmiyen sözlerin Senatoda telâffuz edilmesi şayânı teessür görülmüştür. Ancak, Divanca yapılacak bir muamele yoktur.

Anayasanın 87 nci maddesi ve İçtüzüğün 147 nci maddesi, zabıtların aynen Tutanak Dergisine dercedileceğini âmir bulunmaktadır.

Buna mukâbil, sayın Menemencioğlu'nun takrirleri de Tutanak Dergisine ayni suretle dercedilecektir. Bu suretle, ilerde Senato çalışmalarını tetkik edecek olan tarihçiler, siyasiyler Senato müzakerelerinin ne şekilde cereyan ettiğine müttâli olacaklardır. Bundan başka yapılacak bir muamele yoktur. Keyfiyeti arz ederim.

Gündeme geçiyoruz :

VEHBİ ERSÜ (Tabiî Üye) — Eğer arzu ediyorlarsa sözlerinin, sarf ettiğim kelime ile kâbili telif olduğunu isbata kürsüden hazırım.

BAŞKAN — Müsaade edin. Senato Riyaset Divanının kararını arz ettim. Onun dışında bir muamele yapamam.

4. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — Cumhuriyet Senatosu İçtüzük teklifi ve Cumhuriyet Senatosu İçtüzük Komisyonu raporu (2/15) (S. Sayısı 65 e ek) (1)

BAŞKAN — İçtüzüğün müzakeresine geçiyoruz.

Komisyona havale edilmiş olan maddeler vardı, bilmiyorum, komisyon bunları tetkike imkân buldu mu?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca Seç. Ü.) — Hayır, efendim.

BAŞKAN — Şu halde 46 ncı madde 42 nci madde olmuştu. Ondan itibaren müzakereye devam ediyoruz.

İvedilik kararının verilmesi

MADDE 42. — Yukardaki maddede belirtilen şartlar bulunduğu takdirde ivedilik kararının yazılı olarak istenmesi lâzımdır.

İvedilik teklifinin lehinde ve aleyhinde birer üyeye söz verilerek işari oyla kabul veya reddedilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Maddeyi reylerinize sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmiyenler.. Kabul edilmiştir.

İvedilik kararının sonucu

MADDE 43. — İvedilikle görüşülmesine karar verilen tasarı veya teklifler yalnız bir defa görüşülür.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Maddeyi kabul edenler.. Etmiyenler.. Kabul edilmiştir.

Öncelikle görüşülme kararının sonucu

MADDE 44. — Bir tasarı veya teklifin öncelikle görüşülmesine karar verilmesi, ivedilikle görüşme kararı sayılmaz; yalnız öncelikle görüşülmesine karar verilen işler iki defa görüşülür.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Maddeyi kabul edenler.. Etmiyenler.. Kabul edilmiştir.

---

(1) 65 e ek S. Sayılı basmayazı 24.10.1962 günkü 95 nci Birleşim tutanağının sonundadır.

Beşinci Bölüm

Birleşimler

C. Senatosunun toplantı günleri

MADDE 45. — C. Senatosu, başka türlü karar vermedikçe, tatile raslamaması kaydiyle Salı ve Perşembe günleri toplanır.

Anayasanın 83 ncü maddesinin 3 ncü fıkrasiyle bu Tüzüğün 1 nci maddesi hükmü saklıdır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen varmı? Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmiyenler.. Kabul edilmiştir.

Yoklama

MADDE 46. — C. Senatosu Genel Kurulunda yoklama, üyelerin ismi ve birleşimin günü yazılı defterin üyeler tarafından imzalanması suretiyle yapılır.

Yoklama defterinde imzası bulunmıyanlar toplantıya katılmamış sayılır ve bunların isimleri Tutanak Dergisine geçirilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen varmı? Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmiyenler.. Kabul edilmiştir.

Birleşimin açılması ve yeter sayı

MADDE 47. — Başkan, birleşimi saatinde açar ve görüşmelerin sonunda kapar.

Üye tamsayısının yarısından bir fazlası hazır bulunmadıkça görüşmeye başlanamaz.

Oturum esnasında yeter sayı olup olmadığında Başkanlık Divanı tereddüdeder veya üyelerden beşi sözle veya yazılı olarak yeter sayı olmadığını ileri sürerse yoklama yapılır.

Yeter sayı yoksa Başkan görüşmeye başlanamıyacağını bildirir veya sonradan yeter sayı bulunma ihtimali varsa birleşimi en geç bir saat sonraya bırakır.

Birleşim o gün yapılamazsa, ertesi birleşim için belli günde yine o gündem ile toplanılır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen var mı? Buyurun Sayın Turhangil.

FİKRET TURHANGİL (Aydın) — Müsaade ederseniz oturduğum yerden arz edeyim. «Yeter sayı yoksa Başkan görüşmeye başlanamıyacağı» yerine «devam edilemiyeceğini bildi-

rir» ibaresinin konmasını; çünkü başlama paragrafı öncedir. Bu oturum devam ederken nisabın bulunmamasına mütedair bir şeydir. Komisyon bunu bu şekilde kabul ederse, iyi olur.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU BAŞKANI AHMET YILDIZ (Tabiî Üye) — Hepsini ihtiva ediyor.

BAŞKAN — Sayın Artus.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Muhterem arkadaşlarım; bu fıkra, görüşmeler devam ederken yeter sayının kalmaması haline değil, Başkanın birleşimi açarken yeter sayının bulunmaması haline aittir. Binaenaleyh, bu fıkra ellinci maddenin birinci fıkrasındaki hükmün bir devamı olmak üzere kabul edilmiştir. Bugünkü Tüzükte de vaziyet aynıdır. Görüşmeler devam ederken veya birleşimin açılmasından birkaç saat sonra yeter sayı kalmamışsa, devam etmekte bir fayda olmadığı bundan evvelki tatbikatlardaki müşahedelerinizle sabittir. Halbuki muayyen saatte birleşim açıldığı zaman bâzan 3 - 5 arkadaşımızın eksik olması yüzünden yeter sayı bulunamıyor ve görüşmelere geçilemiyor. Bu takdirde, yarım saat sonraya, 15 dakika sonraya tâlik etmekte fayda vardır; belki grup toplantısı vardır arkadaşlar çıkıp geleceklerdir, yeter sayıyı sağlamak mümkündür. Bu fıkra bunu istihdaf ediyor. Ancak bir saata kadar taliki mümkündür. Daha fazla talika imkân yoktur. Buna rağmen yine yeter sayı sağlanamazsa birleşim başka bir güne bırakılacaktır. Bu fıkranın hedef tuttuğu, tanzim ettiği vaziyet bundan ibarettir.

Fakat görüşmeler devam ederken, arkadaşların gitmesi sonunda yeter sayı kalmazsa, bu takdirde Başkanlık Divanı re'sen vaziyeti görür veya beş arkadaşın yazılı olarak veya sözlü müracaatı üzerine yoklama yapılmak suretiyle durum tesbit edilir. Artık, tekrar bir saat sonraya talikinden bir fayda mülâhaza edilmemiştir. Bu gibi hallerde - tatbikatdaki müşahedelerimiz de bunu ortaya koymuştur - birleşimi mütaakıp toplantı gününe bırakmak en iyi hal çaresi olacaktır.

BAŞKAN — Buyurun Turhangil.

FİKRET TURHANGİL (Aydın) — Efendim, Sayın Sözcünün beyanlarını anlıyorum; yalnız, bu fıkra kanaatimce ikinci fıkradan sonra gelse daha iyi olacaktır. Çünkü, birinci ve ikinci fıkra, oturum açıldıktan sonrasını izah ettiğine göre, oturum açılmamışsa veya bir saat sonra açılacağına mütedair olan 3 ncü fıkra olarak yer alcak; bu fıkra da en sona gelmesi icabedecektir.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Evet, arkadaşımızın hakkı vardır. Buna Komisyon olarak katılıyoruz. Yani 3 ncü fıkranın son fıkra olması daha uygun olacaktır. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Şu halde madde tanzim edilmek üzere Komisyona veriliyor.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Komisyona iade etmeye lüzum yoktur.

BAŞKAN — Maddeyi bu şekliile okutup reyinize arz edeceğim.

Birleşimin açılması ve yetersayı

MADDE 47. — Başkan, birleşimi saatinde açar ve görüşmelerin sonunda kapar.

Üye tamsayısının yarısından bir fazlası hazır bulunmadıkça görüşmeye başlanamaz.

Yeter sayı yoksa Başkan görüşmeye başlanamıyacağını bildirir veya sonradan yeter sayı bulunma ihtimali varsa birleşimi en geç bir saat sonraya bırakır.

Oturum esnasında yeter sayı olup olmadığında Başkanlık Divanı tereddüdeder veya üyelerden beşi sözle veya yazılı olarak yeter sayı olmadığını ileri sürerse yoklama yapılır.

Birleşim o gün yapılamazsa, ertesi birleşim için belli günde yine o gündem ile toplanılır.

BAŞKAN — Maddeyi bu şekliyle kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Oturum esnasında yoklama

MADDE 48. — Oturum esnasında yapılacak yoklama, ad defterini Divan kâtiplerinden birinin yüksek sesle okuması ve üyelerin (burada) demeleri suretiyle yapılır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen... Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Gündem dışı konuşma isteği

MADDE 49. — Bir üyenin gündem dışı bir diyeceği olursa, gündeme geçilmeden önce, mevzu ve mahiyetini yazılı olarak Başkana bildirir.

Söz verip vermemek Başkanın takdirine bağlıdır.

Gündem dışı konuşmalar üzerinde müzakere açılamaz.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Turhangil.

FİKRET TURHANGİL (Aydın) — Efendim, oturduğum yerden konuşmama müsaadenizi istirham edeceğim.

Bendeniz, «Başkana» kelimesinin, «Başkanlığa» şeklinde değiştirilmesini istirham edeceğim. Riyaset Divanında iki arkadaş daha bulunmaktadır. Madem ki, yazılı olarak verilmesi takarrür etmiştir, Öyle ise bu kararın verilmesinde Başkanlık Divanını teşkil eden kimselere de hitabetmesini teklif ediyorum.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Atalay.

SIRRI ATALAY (Kars) — Yeni gelen metinde Cumhuriyet Senatosu üyelerinin söz ve teşebbüs haklarını kayıtlıyan bir hüküm var. Gündem dışı söz istemede, daha evvelden yazılı olarak bildirilmesi istenmektedir. Eski İçtüzükteki; şifahen, ayağa kalkarak bu hak istimal edilebileceği hükmü karşısında bu biraz takyittir. Eski hükme nazaran burada bir takyit vardır. Bu demokratik bir şekil değildir. Şayet bu şekilde olursa Turhangil arkadaşımız haklıdır. Madem ki, Başkanlığa önceden yazılı olarak verilecek ve mahiyeti bildirilecektir; o halde Riyaset Divanı bunu tezekkür edeceğine göre, buraya çıkacak olan Riyaset Divanının müştereken karar vermesi lâzımdır. Fakat gündem dışı söz almaktan maksat, çok mühim bir meselenin veya aniden zuhur etmiş bir hâdisenin, her hangi bir üye tarafından Meclise getirilmesidir. Yoksa diğer yollardan da istifade etmek imkânı vardır. Genel görüşmeler ancak mühim olduğu için daha evvelden yazılı olarak Riyasete bildirilmesi kaydına tâbidir. Gündem dışı görüşmeler için üye şifahi olarak Riyasete bildirmelidir. Çünkü, bu gibi durumlarda Riyasetin çabuk hareket etmesi, bâzı hallerde sevkı idarenin selâmeti bakımından zaruri görülebilir. Eski hükümde olduğu gibi, Turhangil arkadaşımız müsaade buyursun, Riyaset Divanı fikri yerine Başkan olsun. Takdir Başkanın olsun; fakat gerektiğinde Divanı teşkil eden iki üyenin de fikri alınabilir. Psikolojik sebeplerle buna lüzum kalmadan derhal söz verip vermeme imkânını Başkan sahibolsun. Bu şekli ile, eski hüküm daha demokratik, daha faydalıdır. Eski İçtüzüğün 83 ncü maddesi aynen alınırsa daha faydalı olur kanaatindeyim.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU BAŞKANI AHMET YILDIZ (Tabiî Üye) — «Yazılı veya sözlü olarak» şeklinde olursa komisyon kabul edebilir.

BAŞKAN — Sayın Özgüneş, buyurun.

MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabiî Üye) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar, Başkanlarımızın âdilliklerini ve tarafsızlıklarını bir kere daha huzurlarımızda tazeledikten sonra ben şunu ifade etmek isterim ki, gündem dışı konuşmaların takdirini yalnız Başkanlığa bırakmamak taraftarıyım. Bâzı üyeler, gündem dışı, çok mühim bir meseleye temas etmek isteyebilirler. Başkanlık Divanı ise kendi takdirine göre bunu reddedebilir ve üye ise bu hususta direnmek isteyebilir.

Ben bu hususta bir önerge hazırladım, takdirlerinize arz edilecektir.

BAŞKAN — Sayın Turhangil.

FİKRET TURHANGİL (Aydın) — Efendim, bugüne kadar vâki olan tatbikat tam anlaşılacağı üzere, Başkanlık Divanı, bu gündem dışı söz alma mevzuunda bâzı müşkülâtla karşılaşıyor. Bâzan söz verilememekte veyahut da verilen sözlerin konu dışına çıktığı görülmektedir. Bu bakımdan, komisyonun hazırlamış olduğu maddedeki «yazılı verme» hususunu ben şahsan isabetli görmekteyim. Çünkü, benden evvel konuşan Sayın Sırrı Atalay Beyefendinin ifade ettiği gibi, her ne kadar bunun âni olduğu söylenmekteyse de, gündem dışı sözün mevzuunu teşkil eden meseleyi oturum açıldığı an ortaya çıkan bir mesele halinde göremeyiz. Ya bir gün evveldir, ya oturumdan en aşağı birkaç saat ve en nihayet üç saat evvel meydana gelen bir hâdisedir. Yazılı olarak Başkanlık Divanına bildirilirse arkadaşımız da bu hakkın istimali için isabetli hareket edebilecek ve Senatomuzun durumuna yakışacak şekilde gündem dışı konuşmaların teminini sağlıyacaktır. Ancak, bendeniz kendi fikrimde ısrar ediyorum, bunun takdirinin yalnız Başkana tevdii değil, o gün için Başkanlık Divanını teşkil eden arkadaşların müşterek mesuliyeti ve reyleriyle yapılması en uygun olur. Divanın teşkilinde vazife almış olan arkadaşların vazife hislerini ortaya koyarak bir netice hâsıl olacaktır. Bu itibarla ben-

deniz bir takrir takdim ettim; kabulünü istirham eylerim.

BAŞKAN — Hidayet Aydmer.

HİDAYET ALDINER (Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye) — Efendim, Ahmet Yıldız arkadaşımız vâkı tenkidler muvacehesinde rücu ettiler. Yazılı veya şifahi olarak, her iki şekilde de gündem dışı söz almayı tervic buyurdular. Bunların sistemleri ayrıdır, telif edilemez. Yazılı talep; daha evvel Riyaset Divanında müzakere edilip lehte ve aleyhte bir karar verilmesini âmirdir. Belki ideal bir sistemdir, ama acaba Riyaset Divanı toplanıp karar verebilir mi? Toplantıdan evvel bu olur mu? Meselâ saat 3 te toplanıyoruz, Divan toplanarak bu meselede fikir beyan edilebilir mi? Bu teknik bir mesele olduğu için bilemiyorum. Fakat, ısrar ederim ki, ya eski sistemde ve o İçtüzük hükmünde olduğu gibi şifahi olarak söyleyip Başkanın halletmesine bırakırız; veyahut da bu sistemi tamamen değiştirerek, yazılı sistemi kabul eder, daha evvel Riyaset Divanının bu meselede karara varmasını temin edebiliriz. Yoksa her ikisini de karıştırmamak lâzımdır. Bu çeşitli karışıklıklara sebebiyet verebilir.

BAŞKAN — Efendim, takrirleri okutuyorum.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

49 ncu maddenin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ederim.

Tabiî Üye
Mehmet Özgüneş

Madde 42. — Bir üyenin gündem dışı bir diyeceği olursa, gündeme geçilmeden önce mevzu ve mahiyetini yazılı olarak Başkana bildirir.

Söz verip vermemek Başkanın takdirine bağlıdır.

Başkanın söz vermemesi halinde üye ısrar ederse, Genel Kurul görüşmesiz işarî oyla bu konuda bir karar verir. Gündem dışı konuşmalar üzerinde müzakere açılamaz.

BAŞKAN — Sayın Âmil Artus.

ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca Seç. Ü) — Efendim, gündem dışı konuşma, senatörlere tanınmış bir haktır. Diğer müesseselerin, soru müessesesinin bunun yerini tutmasına imkân yoktur. Komisyon, bu metni bu şekilde eskisinden farklı olarak tedvin ederken, kendisine hâkim olan düşünce nedir?... Bunu arz etmek istiyorum.

Evvelâ bu çok kıymetli hakkın zaman zaman ve yerinde kullanılmadığını tecrübelerimizle biliyoruz. Komisyonda buna karşı bir tepki uyandı. Bu şekilde, gündem dışı konuşmaların, Senatodaki mütaakıp görüşmelerin ahenği içinde cereyan etmesi, arkadaşlarca baltalanmaması, hakikaten ihtiyaç olan hallere hasredilmesi ve bunun tamamen yerinde kullanılması arzusu ile eski metinden farklı olarak, meselenin üzerinde düşünülerek, durularak, gündem dışı konuşma yapmak istiyen arkadaşların bunu evvelden yazılı olarak Başkanlık Divanına vermeleri uygun görüldü ve metin bu şekilde tesbit edildi. Şimdi yine arkadaşlarımız bunu kayıtlamak istemiyorlar. Gündem dışı konuşmalar sözle de mümkün olabilir, olabilsin. Bu hususun takdiri Yüksek Senatonundur. Bendeniz, komisyonda bu mülâhazalarla, gündem dışı konuşmaların ve ani olan taleplerin Senatoda ekseriyetle işleri aksatıcı ve normal işlerin seyrini baltalayıcı bir istikamette görüldüğü için böyle bir kayda lüzum görüldüğünü ifade etmek isterim. Yüksek Heyetinizin takdirine bağlıdır. Biz metinde musır değiliz. Buraya «yazılı veya sözlü olarak» kelimelerinin, Sayın Başkanın da ifadelerinde olduğu gibi, eklenmesi de mümkündür.

Efendim, Başkanlık meselesine gelince; biliyorsunuz daima Başkan diye geçmektedir İçtüzükte. Başkan kendi arkadaşları ile meseleyi tezekkür edip, karar verebilir. Fakat, Başkanın, mutlaka Divana mensup kâtip arkadaşları ile görüşmesini, zorlayıcı bir kayıt olarak koymak, biraz evvel Sırrı Atalay arkadaşımızın da buyurdukları gibi, işleri geciktirici bir hal alacaktır. Bu itibarla, Başkanlığın muhafaza edilmesine taraftarım. Başkanlığa mutlaka takdir hakkı vermek lâzımdır.

Başkan söz vermediği takdirde keyfiyet Senatoya arz edilsin, iş'arı oyla bir karar alınsın. Komisyonu bunu tehlikeli buluyor. Gündem dışı konuşmalar hissi ve heyecanlı konulara taallûk ediyor. Bu itibarla işlerin selâmeti ve memleketin yüksek menfaatleri bakımından, Başkanlık yapan zatın takdir hakkını kullanarak verdiği karar, daha evvel he-

yecanlı bir havanın yaratılmış olması karşısında hatalı olarak oylarımızla bizim değiştirmemiz mümkündür; bu da isabetli olmıyabilir. Bu itibarla izin verirseniz bunu Başkanın takdiri ile halletmenin ve Senatonun takdirine arz etmemenin isabetli olacağı kanaatindeyim.

Mâruzatım bundan ibarettir.

MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabiî Üye) — Efendim, komisyon sözcüsünün bahsettiği Umumi Heyeti heyecan içine atacak bir hâdisenin tesiri, bu pisikolojik hava bütün Senatoyu sararsa, acaba bundan yalnız Başkan mı sıyrılabilecektir?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, herhalde bu konuyu üyelerin reyleriyle halletmemek ve Başkanın bu meselede hakem vazifesini ifasında isabet görmek, zannediyorum ki, uzun Meclis tatbikatından da aldığımız ilhamlarla, hatalı bir hareket değildir, o kanaatteyim.

BAŞKAN — Sayın Aydıner.

HİDAYET AYDINER (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Muhterem arkadaşlarım, komisyonun rücuu sebebiyle iki sistem birbirine karıştı. Daha evvel yazılı esbabı mucibe bildirmek suretiyle karar almak, yahut toplantının mebdeinde, «şu hususta gündem dışı söz istiyorum» şeklinde işi halletmek varken, bu kadar muhayyerlik varken, niye bir teklif sahibi olarak gitsin de yazılı versin, esbabı mucibe versin diye kendi söyliyeceği sözü engellesin?

Bunun kolayı var, sözü ile söyler. Eski sisteme rücu demektir. Gündem dışı söz almakta duruma Riyaset Divanı hâkim olur; olamazsa Heyeti Umumiye vasıtasiyle hâkim olur. Heyeti Umumiye, söz verilmesini kabullenirse günden dışı söz verilir. Heyeti Umumiyenin kararıyle gündem dışı söz alınır. Buna mâni olmak yazıktır efendim. Binaenaleyh bundan rücu edilsin ve arkadaşımızın teklifi gayet doğrudur, Heyeti Umumiye herşeye hâkim olduğu gibi bunda da hâkim olmalıdır. Teklifin kabulünü rica ediyorum.

BAŞKAN — Efendim diğer takrirleri de okutup, birer birer reyinize arz edeceğim,

Senato Başkanlığına

Madde 49 un aşağıdaki şekilde tadilini arz ve teklif ederim.

«Bir üyenin gündem dışı bir diyeceği olursa gündeme geçilmeden önce, mevzu ve mahiyetini yazılı olarak Başkana bildirir.

Söz verip vermemek Başkanlığın takdirine aittir.

Gündem dışı konuşmalar üzerinde müzakere açılamaz.»

Aydın
F. Turhangil

Sayın Başkanlığa

İçtüzüğün 49 ncu maddesinin 1 nci fıkrasındaki «yazılı» tâbirinin kaldırılarak yerine «sözlü» kelimesinin konulmasını arz ve teklif ederim.

Ankara
R. Etker

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Bu maddenin gündem dışı söz isteme hakkı : (Celse açıldıktan sonra sözlü veya yazılı olarak talep) eder. Başkanlık divanı söz verip vermemeyi takdir eder; şeklinde tadilini dileriz.

Manisa
R. Ulusoy

BAŞKAN — Efendim, takrirlerden en genişi ve en aykırısı, Sayın Ahmet Özgüneş'indir. Yazılı olarak söz istemek ve bunun takdirini Başkana bırakmak taraftarı. Ancak başkan söz vermediği takdirde üyenin direnme hakkını tanımakta ve bu halde de Senatonun reyine müracaat teklif edilmektedir. Evvelâ takriri bir daha okutarak reyinize sunacağım, kabul edilmezse diğerlerini sunacağım.

(Mehmet Özgüneş'in takriri tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Özgüneş'in takririni oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... 15 e karşı 32 oyla takrir kabul edilmiştir.

FİKRET TURHANGİL (Aydın) — Takririmizi biz geri alıyoruz. Heyeti Umumiye diğer takriri kabul ettiğine göre.

BAŞKAN — Şu halde kabul ettiğimiz takrirdeki metinin 49 ncu madde olarak Tüzüğe geçmesini kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Kürsüden konuşma

MADDE 50. — Hiçbir üye, önceden ismini

yazdırmadan yahut birleşim esnasında Başkandan izin almadan söz söyliyemez.

Söz, kürsüden söylenir ve Genel Kurula hitabedilir.

Bir üyenin pek kısa bir diyeceği olursa, Başkan, onun bulunduğu yerden söylemesine izin verebilir. Bu takdirde o üye Başkana hitabeder.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?. Yok. Maddeyi reye arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler.... Kabul edilmiştir.

Söz alma sırası

MADDE 51. — Söz, istek ve kayıt sırasına göre verilir.

Genel Kurul isterse, görüşülen işlerin lehinde, aleyhinde ve hakkında sıra ile söz söylenmesine karar verebilir. Bir maddenin görüşülmesine başlamadan önse söz için adını kaydettirenlerin sayısı altıyı geçerse, Başkan bu usulü doğrudan doğruya uygulayabilir.

Başkan, söz alanların adlarını sırasiyle Kurula bildirir.

Komisyon veya grup adına söz istendiği takdirde, komisyon başkanı veya sözcüsü ile grup başkan ve sözcüleri sıraya bağlı değildirler.

Son söz üyelerindir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Buyurun, Sayın Atalay.

SIRRI ATALAY (Kars) — Bu 51 nci madde ile eski metindeki 71 nci maddenin bir arada tedvin edilmesi gerekmektedir. Burada, söz alma sırası deniliyor. 71 nci maddede yeterlik önergesi verilebileceği zikredilmektedir. Yeterlik kanunların görüşülmesinde konmuştur. Halbuki yeterliğin tesis yeri de bu madde olmalıdır. 51 nci maddenin 5 ve 6 ncı fıkraları olarak, eski metindeki 71 nci maddenin 2 ve 3 ncü fıkralarının yer alması iktiza eder. Aksi takdirde C. Senatosu başka hususlarda görüşemiyecektir. Halbuki C. Senatosunun görevi yalnız kanun teklif ve tasarılarını tetkik edip konuşmak değildir, umumi müzakere de yapabilir, karar mevzuları gibi çeşitli mevzuları görüşebilecektir. O halde, bunların görüşülmesinde hangi statü takibedecektir?... Hangi usul takibedilecektir?... Leh ve aleyhte ikişer kişi konuşmadan ve kifayet önergesi verildiği takdirde bunun leh ve aleyhinde birer kişiye söz vermek hususu yalnız kanunların görüşülmesine mahsus mudur?... Yoksa, Cumhuriyet Senatosunda görüşülen bütün konulara mı şâmildir?. Görüşülen bütün konulara şâmil olduğuna göre, 71 nci maddenin ikinci ve üçüncü fıkrasındaki hususların bunda yer alması icabeder. Bunun için bir takrir veriyorum. Aynen 71 nci maddenin iki ve üçüncü fıkrasının, 51 nci maddenin 5 ve 6 ncı fıkrası olarak buraya eklenmesi daha yerinde olur kanaatindeyim. Kabulünü istirham ederim.

HİDAYET AYDINER (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurun.

HİDAYET AYDINER (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, burada tavzihe muhtaç bir nokta var. 3 ncü fıkrada, komisyon veya grup adına söz istendiği takdirde; komisyon başkanı veya sözçüsü ile grup başkan ve sözcüleri sıraya bağlı değildir deniyor. Bunların aralarında tesbit edilen bir sıra yok mu? Komisyon ister, grup başkanı ister, bunlardan hangisine evvelâ söz verilecek; bunun esbabı mucibeye geçmesi lâzımdır. Komisyon sözcüsü arkadaşımız bunu izah etsinler. Hepsi söz istediği takdirde bunlardan önce hangisine söz verecek? Burada hiçolmazsa isteyiş sırası demek lâzımdır.

BAŞKAN — Buyurun, Sayın Hancıoğlu.

RASİM HANCIOĞLU (Afyon Karahisar) — Muhterem arkadaşlarım, ben de, 51 nci maddenin sözcülere aidolan kısmının biraz daha tasrih edilmesini istiyorum. Sözcüler bilhassa muhtelif gruplardan olursa, bunların her biri söz hakkını kullandıktan sonra ilk evvel görüşmüş olan sözcüye yeniden söz vermek gibi bir usulün ihdas edilmesi lâzım. Aksi takdirde, birinci sözcü konuşuyor, ikinci veya üçüncü sözcü konuşacak. Birinci grup sözcüsü tekrar söz almak istiyor ve sıraya tabi olmadığı için de kendisine söz verilerek; mesele bir münakaşa haline getirilebilir. Bu sebeple bunun tashih edilerek bu gibi çatışmaların önlenmesi için bir takrir veriyorum. Takdirlerinize arz olunur.

BAŞKAN — Sayın Alpiskender.

FERİT ALPİSKENDER (Manisa) — Muhterem arkadaşlarım, bu madde eski Meclis Dahilî Nizamnamesinde 85 nci madde olarak zikredilir ve esbabı hikmeti şudur : Bazan iktidar partileri, muhalefet partilerine söz vermemek için önceden söz istiyenleri sıraya koyarlar. Meselâ 15 kişi söz aldı, 7 kişi konuşunca arkasından kifayeti müzakere takriri gelir ve grupları adına değil de ken-

di şahısları adına konuşmak istiyenler konuşmaktan mahrum kalırlardı. İşte bu maddenin esbabı hizmeti ve sebebi vaz'ı budur.

Bu hususta eski madde aynen alınmıştır. Yalnız «münavebe» kelimesi, yerine bir «sıra» kelimesi, konmuştur. Dil meselesinde her zaman sadeleşmeye taraftar olan bir arkadaşınızım. Ama, kanun dilinde, tutunmayan kelimeleri ıstılah olarak tutturmak yanlış bir yoldur. Çünkü kelimeler birtakım mânaları verir, birtakım hakları muhafaza eder. Onun için cemiyetçe benimsenip, muayyen bir mânaya delâlet edecekleri takarrür etmedikçe, kanun yolu ile tutturmaya çalışmak doğru değildir. Her halde sıra kelimesi de münavebe kelimesinin karşılığı değildir. Münavebe nöbetleşe, birisi lehinde, birisi aleyhinde, birisi üzerinde demektir. Halbuki burada sıra deniyor, o mânaya gelmiyor, yanlış tefsirlere yol açabilir. Kıymetli arkadaşlarımız da sadece Türkçe olsun diye bunu koymuşlardır. Fakat, mutlâka bir sade kelime koymak lâzımgelirsa nöbetleşe diyelim. Sıra bunu ifade etmez. Başkan, söz isteniş sırasına veya kayıt ediliş sırasına göre ister lehte, ister aleyhte olsun, mutlâka sıraya göre söz vermek zorundadır. Fakat, nöbetleşe dersek, o zaman maddenin maksadına uygun olarak bunun kullanılmasını temin etmiş oluruz.

Bir de, iki kelime var; arkadaşımız temas ettiler; «Söz, istek veya kayıt sırasına göre verilir.» Burada «istek» olmaz. Bu, emri hazır gibi bir şeydir. «İsteniş ve kayıt sırasına göre» demek gramer kaidelerine daha uygundur. Fakat redaksiyona taallûk ettiği için bir takrirle bunu yüksek tasviplerinize arz etmiyorum. Ümidederim ki, kıymetli sözcü arkadaşımız da bizimle beraberdir. Eğer bunun aksi olursa o zaman bir takrir vermek de mümkündür. Bu hususta tasviplerinizi istirham ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Hidayet Aydıner.

HİDAYET AYDINER (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Huzurunuzu sık sık rahatsız ediyorum. Fakat konuşmamı kısa kesmek isterim.

Burada istek ve kayıt sırası, deniyor. İstek ve kayıt sırası başkaymış gibi söyleniyor; düşünülüyor. Halbuki istek sırasına göre kayıt yapılır. İstek, kayıt ayrı şey değildir. Binaenaleyh, encümen bu hususu da tasrih etmelidir. Daha evvel birisi ister, kayıt istek sırasına göre yapılır. İstek sırasına göre kayıt edilir, efendim.

BAŞKAN — Takrirleri okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

51 nci maddeye eski madde numarası 71 nci maddenin 2 ve 3 ncü fıkralarının 5 ve 6 ncı fıkra olarak eklenmesini arz ve teklif ederim.

Kars
Sırrı Atalay

Yüksek Başkanlığa

İçtüzüğün 51 nci maddesinin sondan bir evvelki fıkrasının sonuna, «Ancak bir mevzu üzerinde bütün gruplar adına konuşmalar bitmeden, evvelce konuşmuş olan grup sözcüsüne yeniden söz verilemez» ibaresinin eklenmesini arz ve teklif ederim.

Afyon
Rasim Hancıoğlu

BAŞKAN — Bu takrirlerden, Sayın Atalay'ın takriri; elimizdeki tasarının 71 nci maddesindeki, görüşülen konunun lehinde, aleyhinde ve hakkında en az ikişer üye konuşmadan yeterlik önergesi oya konulamaz. Yeterlik için söz istiyenler bulunursa içlerinden birisine söz verilir, fıkralarının bu maddeye eklenmesi istemektedir.

2 nci si : Grup sözcülerinin hepsi konuşmadan bir grup sözcüsüne tekrar söz verilmemesini âmirdir. (Doğru, doğru, sesleri) Komisyonun teklifinde, «görüşülen konunun lehinde, aleyhinde ve hakkında en az ikişer üye konuşmadan» diye geçmektedir. Buradaki «altı kişi konuşmadan maksat nedir? Hepsi lehte konuşursa» «hayır, aleyhte kimse konuşmamıştır, reye konamaz mı» denecektir? Bu hususun tavzihini rica ediyoruz.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, tabiatiyle önümüzdeki metin 6 kişiden fazla senatörün söz istemiş olması halini derpiş ediyor. Altı kişiden fazla söz istenmemişse zaten yeterlik önergesinin oya konulması bahis konusu değildir. Üç kişi söz almışsa, bunlardan bir kişi konuştuktan sonra yeterlik önergesi bahis mevzuu değildir. 6 kişiden fazla arkadaş söz istemiştir. Bu takdirde, eğer bunlar arasında aleyhte veya üzerinde konuşmak istiyenler varsa, ikiye ayrılır, buna göre liste yapılır. 6 kişi, 6 senatör konuştuktan sonra, yeterlik önergesinin oya konması zarureti vardır. Senatoyu

tazyik ederek mutlaka üzerinde ve aleyhinde konuşacak iki kişi çıksın, demenin imkânı yoktur.

Hemen arz etmek isterim, bilmem nasıl telâkki buyuracaksınız. Bu hakkında kelimesi tatbikat sırasında kullanılıyor. Eğer tensip buyurulursa, üzerinde olarak tashih edelim.

Sırrı Atalay arkadaşımızın teklifine gelince; vakıa, şimdiye kadar tatbikatta hiçbir müşkül yaratmamıştır. Fakat, yeni bir İçtüzük yapılırken 71 nci maddenin 2 nci ve 3 ncü fıkralarının buraya, maddeye ilâvesi faydalı olur. Hem görüşülen konu hakkında yeterlik önergesi verilmesi ve hem de kanun tasarısı ve teklifleri hakkında yeterlik önergesi verilmesi bu mekanizmayı işler hale koyar. Bu bakımdan katılıyoruz, bu önergeye.

Sayın Hancıoğlu arkadaşımızın önergesi de tatbikatta münakaşalara yol açan bir durumu halletmesi bakımından yerindedir, buna da katılıyoruz.

Sayın Alpiskender arkadaşımız, «sıra» ile kelimesi «münavebe» nin yerini tutmuyor, buyurdular. Biz tutuyor kanaatiyle bunu koymuştuk. Eğer yetkili arkadaşlar bunun yerini tutmadığı kanaatinde iseler onun yerine uygun bir kelimenin konulmasına itiraz etmiyoruz. «Nöbetleşerek» kelimesi bana biraz tuhaf geldi. Pek Tüzüğe yakışmıyacağı kanaatiyle almadık.

Sonra, «söz», «istek» ve «kayıt sırası» na gelince : Efendim, ya Genel Kurulda söz istenir veyahut Genel Kurulun oturumları arasında Başkanlığa müracaat edilerek kaydettirilir. Meselâ bütçe gibi mühim konularda gruplar veya senatörler münferit olarak, ben şu konu hakkında söz istiyorum, diyebilirler. Ve isimlerini yazdırabilirler. Binaenaleyh, buradaki hal, her iki hali de derpiş etmektedir. Birinci fıkradan bu mâna çıkıyor. «İstek» uygun görülmüyorsa, isteniş de diyebiliriz. İsteniş veya kayıt sırası, yahut talep veya kayıt sırasına göre de denebilir. Kelime üzerinde durmuyoruz, komisyon olarak.

Sonra, Sayın Aydıner arkadaşımız, komisyon ve grup başkanlarının sırası yok mu, diye buyurdular. Komisyon ve grupların sırası tabiatiyle söz isteme sıralarına göredir. Grup başkanları hangi sıraya göre söz istemişlerse, ona göre konuşmaları gerekir. Bunu tabiî telâkki ettiğimizi arz ederim. Esasen eski metinde de böyledir. Ve eski metnin işleyişinde hiçbir müşkülât kendisini göstermemiştir. Ayrıca bu maddede, bu ciheti tasrih etmeye lüzum görmedik.

Başka bir husus varsa arz edeyim, efendim.

BAŞKAN — Efendim, bir takrir daha vardır, son söz yalnız senatörlerindir, deniyor. (Senatörün, sesleri) Müsaade ederseniz okutuyorum :

Sayın Başkanlığa

51 nci maddenin son fıkrasının aşağıda yazılı şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

«Son söz senatöründür.»

Afyon	Kütahya
M. Yılmaz İnceoğlu	Bahattin Özbek

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanlığınca S. Ü.) — Arz edeyim; sayın arkadaşlarım hatırlıyacaklar. Tüzüğün ilk Genel Kurula sevk edilişinde «Senato» ve «senatör» kelimeleri üzerinde uzun uzun tartışmalar cereyan etti. Bu kelimelerin Anayasada bulunmaması dolayısiyle bunların tüzükte yer almamasını arkadaşlarımız arzu ettiler. Komisyon da tüzüğü geri aldı, üzerinde aylarca çalıştı. «Senato» yerine «Cumhuriyet Senatosu» «senatör» yerine de «senato üyesi» veyahut da sadece «üye» kullanılması ile yetinildi. 50 nci maddeye kadar böyle geldik. Burada birdenbire «senatör» kelimesinin ortaya çıkması, kanun tekniği bakımından, mahzurludur. Bu sebeple katılmıyoruz.

BAŞKAN — Yalnız bir nokta vardır; tavzihini rica ediyorum. Eski İçtüzükte son söz milletvekilinindir, deniyor. Şimdi üyelerindir, deniyor. Cemi yapılmıştır.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Devamla) — Son söz üyelerindir demekle, son söz üyenindir demek istiyoruz. Son söz üyenindir kelimesi dil bakımından uygun görünmedi; belirli bir üyeninmiş oluyor. Öyle bir mâna çıkıyor. Birçok üyelerin de konuşacağı mânasına değildir. Kastedilen şey, bir tek üyenin, bir tek senatörün konuşması mânasınadır. Son söz üyelerindir. Muayyen bir üyeye mahsus değildir, bu kastediliyor. Bir üyenin söz hakkı mânasına geliyor. Cemi olmasına rağmen cemi değil, müfrettir.

BAŞKAN — Buyurunuz, efendim. Söz Sayın Aydıner'indir.

HİDAYET AYDINER (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, istek ve kayıt kelimelerinin çatallaştığını arz etmiştim. Arkadaşımız tevil buyurmak istediler; kayıt daha evvel, toplantıdan evvel olur, istek ise huzurda yapılır.

Asıl vâzı metin şöyle olmalıydı : Talepler, istek sırasına göre olur. İstekler kaydedilir, söz vermek bu kayda göre olur diyeceklerdi. Maalesef metin noksandır. Binaenaleyh bu «istek veya kaydı» kaldırsınlar. Sanki kaydettirmede «istek» yokmuş gibi bunu koymuşlar. Her «kayıt» bir «istek» le olur. Binaenaleyh «istek» şarttır. «İstek» veya «kayıt» diye çatallaştırmaya lüzum yoktur. Lûtfen bunu kaldırsınlar.

BAŞKAN — Bir takrir vardır, okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

51 nci maddedeki «istek ve kayıt sırasına göre» yerine «istemiş ve kayıt sırasına göre» diye ve aynı zamanda ikinci fıkradaki «sıra» kelimesi yerine «münavebe» kelimesi konularak maddenin değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Manisa	Samsun
Ferit Alpiskender	Fethi Tevetoğlu

BAŞKAN — Efendim; komisyon, gerek Sırrı Atalay arkadaşımızın, gerekse Rasim Hancıoğlu arkadaşımızın takrirlerini benimsiyor. Bunu da kısmen benimsemektedir. Ve diğerlerine de kısmen katılmaktadır. Tensip buyurursanız önergeleri komisyona verelim.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, önergeler okunsun, ona göre.

BAŞKAN — Evet efendim.

Sırrı Atalay, takririndeki metnin 51 nci maddeye eklenmesini istemektedir. Komisyonda buna katılmaktadır.

Oylarınıza sunuyorum; kabul edenler... miyenler... Kabul edilmiştir efendim.

Sayın Hancıoğlu'nun takririni tekrar okutuyorum.

(C. Senatosu Afyon Karahisar Üyesi Rasim Hancıoğlu'nun önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Encümen.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Reyinize arz ediyorum. Bir parti grupu konuştuktan sonra, diğer parti grupları konuşmadan tekrar söz söylemesin diye takrir verilmektedir.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Eğer bunun aksini kabul edersek, bir grup namına konuşan kürsüyü terk ettikten sonra tekrar grup namına söz istiyorum diye tekaddümen kürsüye gelmesi mümkündür. Bütün grup sözcüleri haklarını kullanmalıdır ki, ondan sonra diğer grup tekrar konuşsun. Bunda bir mahzur olmaması lâzımdır. Bu grupun konuşmamasını istiyorlarsa, bilmiyorum.

BAŞKAN — Hayır , öyle değildir. Diğer grupların konuşmaları bittikten sonra söz alabilir.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde bu takrirler ve bâzı temennilerle birlikte komisyona verilmiştir.

Söz sırasını başkasına vermek

MADDE 52. — Bir üye, aldığı söz sırasını daha sonra söz almış olan bir arkadaşına verebilir. Sözünü arkadaşına bırakan üye, onun sırasında söz söyleme hakkını haizdir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Usul hakkında konuşma

MADDE 53. — Usul hakkındaki konuşma istekleri, asıl mesele hakkındaki konuşma isteklerinden önceye alınır. Usul hakkındaki konuşmalar; bir konunun görüşülmesine yer olmadığına, gündeme veya bu Tüzük hükümlerine uyulması gerektiğine ilişkin olur.

Bir üyenin usul hakkındaki teklifinin leh ve aleyhinde, ancak iki üye onar dakika söz söyliyebilirler. Neticede oya başvurulmak gerekirse mesele işari oyla çözülür.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Hükümetin veya temsilcilerin toplantıda hazır bulunmaları

MADDE 54. — Başbakan yahut onun yetki verdiği bir bakan veya birinci derecede sorumlu daire âmirlerinden biri; Hükümet adına düşüncesini bildirmek üzere, her görüşmenin başından sonuna kadar hazır bulunur. Bundan

başka bir bakanlıkla ilgili tasarının görüşülmesi sırasında bakanın yahut onun namına birinci derecede sorumlu daire âmirlerinden birinin bulunması şarttır. Bulunmazlarsa, görüşme, bir defaya mahsus olmak üzere gelecek toplantıya bırakılır.

Bakanlar veya Hükümet adına gönderilen birinci derecede sorumlu daire âmirleri, komisyon başkan ve sözcülerinden önce ve sıraya tabi olmaksızın söz istiyebilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen var mı?

FARUK IŞIK (Van) — Bir sorum var.

BAŞKAN — Buyurun.

FARUK IŞIK (Van) — Burada, «bir defaya mahsus olmak üzere gelecek toplantıya bırakılır» denmektedir. Gelecek toplantıda Hükümet bulunmazsa müzakereye devam edilir mânasına mı gelir?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Evet. Tekrar gelmediği takdirde müzakereye devam edilir.

BAŞKAN — Bunu maddeye derce lüzum görmüyor musunuz?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Zaten zapta geçti, lüzum yok.

BAŞKAN — Müsaade buyursanız, söz istiyabilirler diyeceğiz. Çünkü yukarda âmirleri cemidir.

Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Bakanlar adına söz söyliyeceklerin belgeleri

MADDE 55. — Bakanlar adına Genel Kurulda söz söylemek için gönderilecek birinci derecedeki Daire başkanları, Bakanlıklardan her veyahut yalnız bir iş için konuşmaya yetkili olduğuna dair Başkanlığa yazılmış belgeyi yanlarında bulundururlar.

Bu belge görüşmelerden önce Başkanlığa verilir.

Başkan, gelen zatın hangi bakanlık namına söz söyliyeceğini Genel Kurula bildirir.

Sayıştay Başkanı ile İkinci Başkanlar gerekirse C. Senatosunda açıklamada bulunabilirler.

BAŞKAN — Bu fıkranın ilâvesinden maksat nedir sayın sözcü?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, kesin hesapların görüşüldüğü sırada Sayıştay Başkanının veya İkinci Başkanının konuşmalarına imkân vermek içindir.

BAŞKAN — Daire âmirleri olduğuna göre buna lüzum var mıdır?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Fıkraya sarahat vermek için konmuştur, takdir Yüce Makamınızındır.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Yazılı konuşma

MADDE 56. — C. Senatosu toplantılarında; üyeler tarafından, yirmi dakikadan fazla yazılı konuşma yapılamaz.

Yazılı olmıyan konuşmaların süresi, Başkanlığın teklifi üzerine, görüşme konusunun önemine ve söz istiyenlerin sayısına göre Genel Kurulca kararlaştırılabilir.

Hükümet, komisyon ve gruplar adına yapılan konuşmalarda bu hükümler uygulanmaz.

BAŞKAN — Sayın sözcüden bir noktanın tavzihini rica edeceğim. Şimdiye kadar Başkana böyle bir yetki yoktu. Şimdi yeni Tüzükle bu yetkiyi tanıyorsunuz değil mi, efendim?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Evet, efendim.

BAŞKAN — Buyurun, Sayın Batur.

SUPHİ BATUR (Sinop) — Buraya hiç olmazsa bir asgari müddet koysunlar. Heyeti Umumiye bir dakikaya indirebilir. En az demek lâzımgelmez mi?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU BAŞKANI ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Pek tabiî olarak konunun önemine göre Genel Kurulca kararlaştırılacaktır. Bir dakika falan söz konusu olmaz. Buraya asgari bir zaman koymak, 5 dakikadan az olamaz şeklinde bir kayıt olamaz.

BAŞKAN — Buyurun, Sayın Batur.

SUPHİ BATUR (Sinop) — Muhterem arkadaşlar, gerçi madde çok iyi hazırlanmıştır; ama bilhassa tümü üzerindeki müzakerelerde daimi olarak bir takyide doğru gidilmektedir. Sayın Âmil Artus arkadaşımız, bir da-

kikaya indirilemez, derler ; ama bâzı ahvalde üç dakikaya kadar indirildiği görülmüştür. Bir arkadaşın, fikrini üç - beş dakikada vuzuhla ortaya koymasına imkân yoktur. Bunun için, hiç değilse «asgari on dakikaya veya beş dakikaya indirilir» diye bir hudut konmalıdır. Aksi takdirde üç dakikaya indirilebilir. Arkadaşlar, tecrübe ile sabit olmuştur ki, beş dakikada hiçbir arkadaşın kendi fikrini müdafaa etmesine yetmiyor. İlk konuşan arkadaşlar isimlerini evvelden Riyasete yazdırıyorlar, ilâmaşallah istedikleri kadar konuşuyorlar. Arkasından kifayeti müzakere, konuşma müddetini indirme gibi takrirler geliyor ve daha evvel konuşanların himmetini görüyor ve kabul ediliyor.

Bu hüküm arkadaşların konuşmalarını takyittir. Burada bir asgari müddet tâyin etmekle Senato üyelerini bağlamak zannediyorum ki, hakkımızdır.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Artus.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca Seç. Ü.) — Efendim, yeni madde Suphi Batur arkadaşımızın endişelerini izale edecek şekildedir. Evvelki buyurdukları doğrudur. Önce konuşan arkadaşlar fikirlerini ortaya koymak imkânını buldukları salde, sonradan bir önerge ile zamanın takyidine gidilmektedir. Bundan sonra konuşacak üyeler bu kısa zaman içinde fikirlerini ifade edememek gibi bir duruma giriyorlar. Fakat burada söz istiyenlerin sayısına ve konunun önemine göre, Başkanlık Divanı daha işin başında olmak sartiyle, konuşma süresini takyit edebilmek için Genel kurula teklifte bulunabilir. Bu suretle konuşmaların sonunda değil henüz başlangıçta iken bir teklifle konuşma müddetini 20, 15, 10 dakika diye vaziyete göre, hazırlar. Zaten iki tane kıstas tanımaktadır; bu madde. Birisi, söz istiyenlerin sayısı, diğeri ise, konunun önemi. Bu iki kıstasa uygun olarak konuşma süresi hakkaniyete de uygun olacak şekilde tesbit edilebilecektir. Binaenaleyh, bu iş de başlangıçta olabileceğine göre, sona kalan arkadaşların zaman takyidatından sıkıntılı bir duruma düşecekleri de bahis mevzuu olamaz. Bu suretle de adalet ihlâl edilmiş olamaz.

5 - 3 dakika gibi, asgari müddet meselesine gelince; buna lüzum yok. İki kıstas tanımaktadır; birisi söz isteyenlerin sayısı, diğeri ise konunun önemidir. Önemli bir konuda pek tabiidir ki, Yüksek Heyetiniz çok kısa olan konuşmaları kabul etmiyecektir. Meseleyi dondurmamak, her hâdisenin arz edeceği hususiyete göre Yüksek Heyetinizin takdirine bırakmak en uygun şekil olur. Maddenin bu suretle kabulünü rica edeceğim.

BAŞKAN — Sayın Ünaldı, buyurun.

MEHMET ÜNALDI (Adana) — Efendim; görüşmelerin tahdidi mevzuu, üyelerin yetkileri dâhilindedir; bunu takrir vermek suretiyle yaparlar, bunu takyide tâbi tutamayız. Re'sen bu salâhiyetin Başkanlığa vermenin mânasını izah ederler mi?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumrurbaşkanınca Seç. Ü.) — Görüşmenin başında da arz ettiğim gibi, gaye meseleyi Yüksek Heyetinizin takdirine arz etmek ve daha işin başında işi bir karara bağlamayı sağlamaktır. Bu suretle de bir kısım üyelerin uzun konuşması, bir kısım arkadaşların ise kısa konuşması suretiyle hâsıl olacak adaletsizliğin ortaya çıkmasına mâni olmaktır.

Takrir verme hali ise, takrir verildiği zaman veya takririn geç verilmesi halinde, arz ettiğim böyle bir farklı vaziyet hâsıl olacak ve bir kısım arkadaşlarımız yarın saat, 40 dakika veya bir saat konuşacak; fakat takrir verildikten sonra, 10 - 15 dakikaya iniyor. Buna mâni olabilmek için Yüksek Senatör arkadaşların takrir verebilmeleri mümkündür. Verilememesi ihtimaline karşı Yüksek Başkanlık böyle bir yetkiye sahibolsun. Maddenin hedefi budur.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Batur.

SUPHİ BATUR (Sinop) — Efendim; muhterem arkadaşım Âmil Artus, Parlâmentoya gelen mevzuları aşağı yukarı bir tasnife tabi tuttu : Hâfızamda kaldığına göre de şu tâbiri kullandı : «Önemine göre» diyor. Bizim bildiğimize göre ise, Parlâmentoya gelen her şey önemlidir. Bir tercih yapmak hatalıdır; ayırmamak lâzımdır. En küçük bir vaka, kanun teklif ve tasarısı da bu memleketin ve vatandaşın alâkadar olduğu mevzudur. Buitibarla, birbirlerine tercih edilmesi imkânı bahis mevzuu olamaz. Binaenaleyh, mevzuları ve kanun teklif ve

tasarılarını böyle bir tasnife tabi tutmak Tüzük için hatalı bir yoldur.

Bendeniz bir teklif verdim; hiç olmazsa arkadaşların garantili bir konuşma hududu içinde olması, bunun da eskiden olduğu gibi, teamül on dakikadır, on dakika ile takyidi mümkündür. Bundan daha aşağı takyidedilmemesi, kayıtlandırılmaması hususundaki teklifimin reylerinizle kabulünü, iltifatlarınıza mazhar olmasını bilhassa istirham ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Mehmet Ünaldı.

MEHMET ÜNALDI (Adana) — Muhterem arkadaşlar; Başkana bu yetkinin verilmesi, önceden Başkanın meseleyi tahdidetmesi teklifinin ortaya çıkarılması, daha işin başında daha kaç kişinin söz istediği malûm değil iken, önce konuşanların fazla, sonra konuşanların ise tahdit teklifi hasebiyle daha az konuşması gibi bir fikre önhasebiyle daha az konuşması gibi bir fikre önceden gidemeyiz. Gidilirde, teklifi; işin başında Heyeti Umumiye kabul etmez ve bu suretle de Başkanlığın, boş bir teklif yapmış olmak durumuna düşmesi gibi bir vaziyet hâsıl olur. Binaenaleyh, eskisi gibi bunu, üyelerin takdir edip ona göre takrir vermeleri hakkını kullanmak suretiyle, halledersek, daha iyi olur kanaatindeyim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Artus.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, çok kısa olacağı için kürsüye çıkmıyorum. Sayın Ünaldı'ya buradan bir iki kelimeyle cevap vermek isterim.

Efendim, arkadaşlarımız kaydedilmiştir, birçok üye söz almıştır. Bu halin mevcudolmasını istihdaf etmektedir metin. Yoksa her hangi mesele, bir müddet kaydının Başkanlıkça teklifi bahis mevzuu değildir. Ekseriyetle 25 - 30 arkadaşın isimlerinin yazıldığı konular olabilir. Bu şekilde olursa, Başkanlık Divanı konuşmaları 20 - 30 dakika ile takyidetmeyi teklif edebilsin. Yoksa başka türlü bir teklif bahis mevzuu değildir.

BAŞKAN — Bu madde hakkında bir takrir vardır. Okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Bu takyit on dakikadan aşağı indirilemez şeklinde düzeltilmesini arz ve teklif ederim.

Sinop
Suphi Batur

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — On dakikadan aşağı olmamak kaydiyle.

Başka bir teklif yoktur, maddeyi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Madde kabul edilmiştir.

Genel Kurulda söz kesmek, şahsiyatla uğraşmak ve düzeni bozmak

MADDE 57. — Genel Kurulda söz kesmek, şahsiyatla uğraşmak ve düzeni bozacak gösterilerde bulunmak yasaktır.

Söz söyliyen üyenin sözü, bu Tüzüğe uyması ve sadede gelmesi için, ancak Başkan tarafından kesilebilir.

Bir üye, iki defa sadede davet edildiği halde yine sadet dışı söz söylemeye devam ederse aynı birleşimde o konu hakkında konuşmaktan menedilmesi Başkan tarafından Genel Kurula teklif olunur. Genel Kurul, görüşmesiz işari oyla kararını verir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Madde kabul edilmiştir.

Genel Kurulda kaba ve edep dışı konuşma

MADDE 58. — Bir üye, Genel Kurulda kaba ve edep dışı sözler kullanırsa; Başkan, hemen o üyeyi temiz dille konuşmaya davet eder. Devamı halinde, Başkan, üyenin sözünü keser.

Bir üye, Başkanlık Makamına, içinde bu gibi sözler bulunan bir önerge verirse; Başkan, düzeltilmek üzere, onu sahibine geriverir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Madde kabul edilmiştir.

Genel Kurulda gürültü çıkması

MADDE 59. — Genel Kurul görüşmeleri gürültüye sebebolur ve Başkan bunu yatıştırmaya muvaffak olamazsa ayağa kalkar, gürültü yine devam ederse oturuma ara vereceğini söyler. Eğer düzenin sağlanması mümkün olmazsa, bir saat süre ile görüşmeye ara verir. Bir saat geçince oturumu açar. Fakat gürültü yeniden başlarsa, oturuma son verir ve birleşimi başka bir güne bırakır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Kendisine sataşılan üye

MADDE 60. — Şahsına sataşılan yahut ileri sürdüğü görüşün aksine kendisine bir fikir isnadedilen üye, her zaman söz isteme hakkını haizdir. Bu halde o üye, ne münasebetle söz söylemeye kendini mecbur saydığını beyan eder.

Söz verip vermemek Başkanın takdirine bağlıdır.

Başkanın söz vermemesi halinde, üye ısrar ederse, Genel Kurul görüşmesiz işari oyla bu konuda bir karar verir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

C. Senatosunda açık ve gizli görüşme

MADDE 61. — C. Senatosu görüşmeleri açıktır. Ancak, mühim sebeplerden dolayı, en az on üye yahut bir veya birkaç bakan gizli görüşme teklifinde bulunabilir.

Bu teklif üzerine milletvekilleri hariç, dinleyiciler ve gerekirse memur ve hizmetliler toplantı salonundan çıkarılır. Teklif sahiplerinin gerekçeleri dinledikten sonra, teklifin kabulü veya reddi için görüşmesiz işari oya başvurulur.

Gizli görüşmeden açık görüşmeye geçilmesine, Başkanın teklifi üzerine, Genel Kurul karar verir.

Gizli görüşme yapılmasını istiyenlerin isimleri Tutanak Dergisinde açıklanır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Sayın Karavelioğlu.

KAMİL KARAVELİOĞLU (Tabiî Üye) — Senatonun gizli görüşmesine Milletvekillerinin katılmasını bu madde ile teklif ediyorlar. Fakat Millet Meclisinin gizli toplantısına da Senatörler katılabilecek mi? Bu hususta bir anlaşmaya varılmış mıdır. Bu cihetin aydınlatılmasını rica ediyorum.

BAŞKAN — Senatonun gizli görüşmesine milletvekilleri katılmadılar. Karar alındı, lüzum görülmedi.

SUPHİ BATUR (Sinop) — Bir sualim var efendim.

BAŞKAN — Buyurun.

SUPHİ BATUR (Sinop) — Efendim, bu, Senato üyelerine mahsus bir madde midir, yoksa milletvekillerinin gizli oturumda kalıp kalmıyacakları oya mı konulacak? Eğer böyle ise üzerinde konuşacağız.

BAŞKAN — Sayın Artus, milletvekillerinin gizli oturumda kalması mevzuu Encümende görüşülmüş müdür? Buyurun izah edin lûtfen.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, bu meselede, şüphesiz ki, takdir Yüksek Heyetinizindir. Fakat komisyon, milletvekillerinin, Senatonun gizli oturumunda kalabilmeleri hususunu kabul etmiş ve metni buna göre hazırlamıştır. Bu nokta üzerinde şahsan ve komisyon olarak bizim bir ısrarımız yok. Takdir Yüksek Heyetinizindir. Metinde de, «Bu teklif üzerine milletvekilleri hariç dinleyiciler ve gerekirse memur ve hizmetliler toplantı salonundan çıkarılır. Teklif sahiplerinin gerekçeleri dinledikten sonra teklifin kabulü veya reddi için görüşmesiz işari oya başvurulur» denilmektedir. Milletvekillerinin Senatonun gizli oturumunda kalabilmeleri kabul edilmiştir.

Vakaa bundan evvel 2 gizli oturum yaptık. Bu oturumlarda tek Meclis sistemine göre yapılmış olan ve bugün geçici olarak tatbik edegelmekte olduğumuz İçtüzükte bir sarahat bulunmaması karşısında Başkanlık meseleyi Senatonun yüksek oylarına arz etti ve Senato bu konuda milletvekillerinin görüşmelerde hazır bulunmaması şeklinde oyunu kullandı. Komisyonunuz bunu biliyor... Buna rağmen meseleyi uzun boylu görüştük ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi bulunan milletvekili arkadaşların ve bilmukabele Millet Meclisinin bir gizli oturumunda da yine B. M. Meclisinin üyesi bulunan senatör arkadaşların toplantıdan dışarı çıkarılmasının doğru olmıyacağı fikri komisyonda ekseriyet kazandı ve bu ekseriyete göre yüksek huzurunuza sevk edilmiş olan metin hazırlandı. Yine arz ediyorum, bu noktada biz ısrar etmiyoruz, takdir Yüksek Heyetindir.

HİDAYET AYDINER (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Millet Meclisi kendi İçtüzüğünde senatörler için aynı şeyi kabul etmezse ne olacak?

TÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Devamla) — Böyle bir hal tahaddüs ederse İçtüzük gayrikabili tadil bir şey değildir. Şimdiden Millet Meclisi ile bu hususta bir görüşme yapıp bunu bir mutabakata bağlamaya da imkân olmadığını tasavvur buyurursunuz.

ZİHNİ BETİL (Tokat) — Efendim, Komisyon Sözcüsü, Millet Meclisi İçtüzüğünün komisyonca teklif edilen metninin bu metne mütenazır olması bakımından, temaslarda bulunmak üzere, bu maddenin bir müddet sonraya bırakılmasını düşünüyorlar mı? Hiçolmazsa, teklif edilen metnin hükmüne mütenazır olsun.

BAŞKAN — Sayın Betil'in konuşması soru değil mütalâa idi.

Buyurun, Sayın Kangal.

HASAN KANGAL (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, gerek Millet Meclisi ve gerekse Senato ayrı ayrı şahsiyeti hükmiyelerdir. Her iki Meclisin almış bulunduğu kararlar kendilerine raci ve kendilerinin mesuliyetini uhdesinde toplayan kararlardır. Biz Senato ile Millet Meclisinin müşterek toplantısını, Türkiye Büyük Millet Meclisi toplantısı mahiyetinde, aramızda bulunan ihtilâfları halletmek suretiyle yapıyoruz. Bu itibarla Millet Meclisi ayrı, Senato ayrı birer teşekkül olduklarına göre, onlarla beraber olmak, kendi iç işlerimizde beraber bulunmak, Senatonun şahsiyeti hükmiyesinden bir feragat ve bir fedakârlık olur. Bu feragat ve fedakârlığı yapmaya hakkımız yoktur. Büyük Millet Meclisi âzaları, milletin seçtiği insanlardır. Milletvekilleri de bizim gizli toplantılarımızda bulunsun diye bir noktayı nazar hâkim olursa; bunun daha geniş ve şümullü olarak milletvekillerini seçenlerin de toplantılarda bulunmaları ileri sürülebilir ve bu sebeple gizli toplantıya lüzum yoktur denebilir. Millet Meclisi âzalarının Senatonun gizli toplantılarında bulunmamaları lâzımdır.

BAŞKAN — Buyurun, Sayın Batur.

SUPHİ BATUR (Sinop) — Vazgeçtim.

BAŞKAN — Buyurun, Kalpaklıoğlu.

HÜSEYİN KALPAKLIOĞLU (Kayseri) — Muhterem arkadaşlar, görüyorum ki, özür diliyerek arz edeyim, basit bir kıskançlık içine gitmek istiyoruz. (Soldan, gürültüler) Şahsınıza mâtuf konuşmuyorum.

Bakın arkadaşlar, bu memleketin dâvaları şu kürsüden konuşuluyor. Gerekirse kanun, gerekirse karar halinde neticeye bağlanıyor. Peki, bu konuşulan mevzular, memleketin âli menfaatlerini doğrudan doğruya alâkadar eder. O halde milletin mümessilleri olarak bir Meclis üyesini, milletvekilini senatörden ayrı mütalâa etmek mümkün değildir. Niçin onları kabul etmiyelim? Gelsinler, otursunlar, dinlesinler. Bir mevzuda Senato üyesi arkadaşlarımızın ne şekilde düşündüğünü, mütalâalarının ne olduğunu öğrensinler, bilsinler. Hattâ, o zamanki Hükümetin de, Hükümet olarak görüşünün neden ibaret olduğunu anlasınlar, görsünler. Bunun zararı mı var arkadaşlar?

Sonra, onlar, buraya gelip samiin sıfatiyle müzakereyi dinlerlerse bir mahzur mu doğacak? Bu hususu mütalâa edelim. Hiçbir mahzuru yok. Gelip yukarı sıralara oturacaklar ve bizim konuşmamızı dinliyecekler. Onların duruma müessir olacak, işi iyiye veya kötüye götürebilecek ne halleri var?... Olaya müessir olabilecek rey hakları yok ki.

Şu haliyle bizler meseleyi enine boyuna görüşürken memleketin âli menfaatleri bakımından gizli kalmasını arzu ediyoruz; ama bu arkadaşlardan gizli midir?.. Gizli olmaması lâzımgelir. Belki bu mevzu bundan sonra Millet Meclisine de intikal edecek veya Millet Meclisine intikal etmiş olan bir mesele buraya gelecek. Oranın potansiyeli öğrenilirse, milletvekili arkadaşımızın hiçbir zararı olmıyacaktır. Onların toplantıya iştirak etmeleriyle neticeye müessir ne gibi faaliyet ve fonksiyon icra edilebilecek, onların varlıkları bizi ürkütecek mi? Onun için basit bir kıskançlığa girilmiyor mu? Eğer bizim yeminimiz tahtındadır, mevzu dışarıya aksedebilir iddiası vârit ise, onlar da yeminlidir, onlar da Anayasadan kuvvet almış ve seçilip gelmiş, vazife yapan kimselerdir. Biz kendi kendimize daha mı fazla itimadediyoruz? Biz onlardan daha iyi düşünebiliriz, onlardan daha iyi sır saklamasını biliriz iddiası içinde olabilir miyiz?

Sonra başka bir mevzua geliyorum; bakalım onlar da bizim için böyle düşünüyorlar mı, dedi bâzı arkadaşlar. Teklif bizden gelsin arkadaşlar, biz daha yaşlı ve daha tecrübeli insanlarız. Niçin böyle bir kıskançlığın içine giriyoruz? Kaldı ki, eğer bunu ilerde kendi tüzüklerine almazlarsa, Senatoyu müşkül bir vaziyette bırakmak gibi bir şey ihdas ederlerse ne olacak? Hiç zannetmiyorum ki, böyle olsun, bu kadar basit düşünülmez, onlar da şu olgunlukta, aynı şekilde mütalâa ve mülâhaza ederler, tüzüklerine koyarlar. Bu bakımdan, onların gelmesinin, gizli oturumda bulunup şu atmosferi teneffüs etmelerinin ve senatör arkadaşlarımızın o mevzuu enine boyuna incelerken, fikirle-

rini söylerken kendilerinin tenevvür etmesinin memleketin menfaati bakımından faydalı olacağı kanaatindeyim. Hiçbir zararı yoktur. Mâruzatım bundan ibarettir. Maddenin olduğu gibi kabulünü istirham ederim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Betil.

ZİHNİ BETİL (Tokat) — Muhterem arkadaşlarım, Türkiye Büyük Millet Meclisi vardır. Büyük Millet Meclisi iki meclisten terekkübeder: Millet Meclisi, Cumhuriyet Senatosu. Şimdi açık birleşim ve oturumlarda cereyan eden müzakereleri dinlemelerinde mahzur görmediğimize göre, gizli birleşim ve oturumları dinlemelerinde de mahzur görmemek mantık ve zaruri bir neticedir. Açık ve gizli müzakereler birbirini ikmal ve itmam eden müzakerelerdir. Açık müzakerede bulunsun da kapalı müzakerede bulunmasın demek mantıki olmaz. Milletvekilidir, ama Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesidir. C. Senatosu üyesidir, ama Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesidir.

Şimdi, Meclislerin birisinde cereyan eden bir müzakerenin gizliliğine lüzum görüldüğü takdirde, o müzakerenin diğer meclis üyelerine de gizli bulunması için haklı sayılabilecek tek sebep düşünmek mümkün değildir. Açığına giren gizlisine de girer. Girmemesi için hiçbir sebep yoktur.

Bendeniz Sayın Sözcüden öğrenmek istiyorum: Millet Meclisi İçtüzüğünde buna mütenazır bir hüküm var mı? Bu hususta bir temasları oldu mu, dedim. Olmadığını öğrenince bunu düşünmezler mi? Dedim. Sayın Başkanım bendenizi muaheze ettiler; soru olmadı. Savunma oldu, dediler. Bir şeyi ileri sürmedim ki, onu savunayım. Belki soru olmadı, ikaz oldu deselerdi azarlama da bir ölçü dâhilinde yerinde olurdu. Riyasetin de gerektiği zaman müsamaha etmek de hakkımızdır. Sorduğum soruya menfi cevap aldıktan sonra, bunu düşünürler mi, demek savunma değildir, sorunun içindedir. Onu da üzülerek bilhassa arz ederim.

BAŞKAN — Sayın Karavelioğlu,

KÂMİL KARAVELİOĞLU (Tabiî Üye) — Efendim, bu maddede milletvekilinin Senatonun gizli toplantısına katılmasını sağlıyacak veya katılmamasını sağlıyacak bir peşin hükme varmadan evvel yeni bir görüşle, Sayın Kalpaklıoğlu'nun görüşü ile değil; bir tadil önergesi takdim ediyorum.

Her şeyden evvel, karşılıklı münasebetleri ilgilendirecek bir hükmün birleşik İçtüzükte yer alması lâzımdır. Böyle bir hüküm, yalnız bizim İçtüzüğümüzde yer alırsa, her iki meclisin münasebetleri bakımından, ileride üzücü bir hava doğabilir. Bu bakımdan, 2 nci fıkradaki, «Milletvekilleri hariç» hükmünün çıkarılmasını arz ve teklif ediyorum. İleride müşterek İçtüzük tanzim edilecektir. Müşterek İçtüzük hem Meclisi hem de Senatoyu bağlayıcı müşterek bir hüküm halinde yer alabilir.

Teklifimi arz ediyorum: Bu elâstikiyeti muhafaza etmek üzere, «Milletvekilleri hariç» fıkrasının çıkarılmasını arz ve istirham ederim.

BAŞKAN — Sayın Kangal.

HASAN KANGAL (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Muhterem arkadaşlar, Senatoya hitabeden arkadaşların kullanacak olduğu kelimelerde ben bir tasarruf hakkını kendimde görmüyorum. Ancak, Senato gibi yüksek bir Meclise hitabeden arkadaşın kullandığı kelimede biraz hassas olmasını, kendisi için olduğu kadar, başkaları için de, karşısındaki için de, hassas olmasını istiyorum. Bunu hesaplaması lâzımdır.

Kalpaklıoğlu arkadaşımız, «kıskançlık» kelimesini belki bu mânada kullanmadı, veya sözünden rücu etti. Fakat, şu Yüksek Mecliste hiç kimseye kıskançlık gibi basit, iptidai bir kelime ile, bu haleti ruhiye içindesin, denemez. Mütalâalarımız bir kıskançlık mahsulüdür, diye, şahıslar için ileri sürülemez. Bu hususta hassas olmak lâzımdır. Bundan evvel Avrupa Konseyine gidecek arkadaşların adedi üzerinde Millet Meclisi ile aramızda bir hayli çatışma oldu, kıyametler koptu; Senatonun mânevi şahsiyeti bakımından neden onlardan 4 de, bizden 3 diye çatışmalar oldu. Biz, burada Senatonun hukukunu hassasiyetle müdafaa ettik.

Ben, Meclisimizin ittihaz edeceği kararlarda, tarihî bir kararda, Millet Meclisindeki arkadaşlarımızın bulunmaları gibi, şahsiyeti mâneviye, bakımından fedakârlığa taraftar değilim. Bu bakımdan, bu maddenin reddedilmesini teklif ediyorum, efendim.

BAŞKAN — Sayın Aydıner.

HİDAYET AYDINER (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, kıskançlık gibi bir düşüklük mevzuubahis değildir bu işte. Asıl unuttu-

ğumuz maksat ve gaye şudur : Müzakere yapıyoruz. Niçin yapıyoruz? Haber almak için mi, yoksa bir karara varmak için mi? Bir karara varma kiçin. Kararı verecek kim? Senato.

Muhterem arkadaşlar, Senato istihbarat merkezi değildir. Eğer onun da müzakere edip karar vermeye ihtiyacı varsa, kendi meclisini toplar, orada halleder. Karar verecek biziz. Hariçten seyirci mi istiyoruz? Ne münasebet efendim? Burada bizden aldığı havayı Meclise götürecek, burada bulunacak, münakaşalarımızı dinliyecek, bizden alacağı hava ile orada bir neticeye varacak. Bu hukuka sığar bir şey değildir. Gaye nedir? Bir hususu müzakere etmek, karara varmak. Seyirci gelsin. Hayret ettim, Zihni Betil arkadaşımıza! Aramızda konuşuyoruz, müzakere ediyoruz. Neye müzakere ediyoruz? Bir gaye için. Deniyor ki, mademki biz milletvekillerini açık oturuma kabul ediyoruz; gizli toplantımıza da gelsinler, dinlesinler. Böyle bir mantıksızlık olmaz. (Demokrasilerde öyledir, beyefendi, sesi)

BAŞKAN — Müsaade buyurun, müdahale etmeyin, efendim.

HİDAYET AYDINER (Devamla) — Her şeyin bir gayesi vardır. Müzakerenin, gizli görüşmenin gayei hukukiyesi vardır, karar verecek sizsiniz, milletvekili değil. Eğer istihbarat lâzımsa, başka vasıtalar vardır. (Gürültüler)

ZİHNİ BETİL (Tokat) — Yalnız siz mi biliyorsunuz?

BAŞKAN — Sayın Özgüneş.

MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabiî Üye) — Arkadaşlarım fikirlerimi ifade ettiler, vazgeçtim, efendim.

BAŞKAN — Sayın Cenap Ege.

İSKENDER CENAP EGE (Aydın) — Muhterem Başkan, muhterem arkadaşlar; T. B. M. Meclisi, müşterek bir meclistir. C. Senatosu ve Millet Meclisi, ayrı ayrı çalışmaları, fonksiyonları, davranışları bulunan topluluklardır. Benim düşünceme göre C. Senatosunun toplantılarının gizli yapılması gerektiğinde Senato üyelerinden gayrı hiçbir kimsenin salona alınmaması gerekir.

Muhterem arkadaşlarım, Cumhuriyet Senatosu bizim tarihimizde ilktir, başlangıçtır. Gelecekteki gizliliği icabettiren toplantılarımızın nelerden ibaret olacağını bugünden, şimdiden kestirmemize imkân ve ihtimal yoktur. Hazırlanmakta olan tüzük, Senatomuzun riayet edeceği onunla amel edeceği bir esas olacağına göre, bizim tüzüğümüze koyacağımız maddeler üzerinde iyice düşünüp taşınmamız, her şeyin yerli yerine konulmuş olması gerekir.

Bâzı arkadaşlarımız diyorlar ki efendim, biz burada milletvekilleri arkadaşlarımızın gizli toplantılara iştiraklerini kabul edelim. Eğer onlar kendi tüzüklerinde bunu kabul etmezlerse, ondan sonra çıkarır veya tadil ederiz. Bu şekildeki düşünceler, bu şekilde hareket bence sakattır.

Muhterem arkadaşlarım, gizli oturum, diyoruz. Gizlilik ancak bu topluluğa aidolabilir. Eğer milletvekilleri ile birlikte bir gizli oturum yapmamız gerekiyorsa, o zaman bu Türkiye Büyük Millet Meclisi toplantısında yapılabilir. Bu bakımdan, bu konu ne kıskançlık ve ne de bir başka art düşünce ile değil; doğrudan doğruya Senatonun mânevi şahsiyetine, hürriyetine, varlığına hürmetten başka bir şey olmamak lâzımgelir.

Onun için, Senatonun gizli toplantılarına, Senato üyelerinden başka hiç kimsenin katılmaması gerektiği hükmü uygun görülürse, bundan sonraki, milletvekillerinin gizli oturumlara katılmalarına aidolan kısım lûtfedip çıkarılsın, efendim.

BAŞKAN — Sayın Üren.

SELÂMİ ÜREN (Tekirdağ) — Muhterem arkadaşlar, burada iki fikir çarpışmaktadır. Bir tanesi milletvekillerinin gizli oturuma alınması, diğeri de alınmamasıdır. Evvelâ şunu arz edeyim : Bâzı istisnai haller hariç ekseri kanun teklifleri huzurunuza Meclisten müzakereden sonra gelmektedir. Bu müzakereler sırasında veyahut her hangi bir, meseleden dolayı gizli oturuma gidildiği zaman artık son sözü söylemek aşağı yukarı Senatoya aittir. Millet Meclisinin ilk verdiği karara bu müessir olmıyacaktır. Meclis bakımından bir tesiri olmıyacaktır. Eğer bu gizli oturumun neticesi alınan karar Meclisin kararının hilâfına Senatodan çıktığı takdirde, o da gizli oturuma ihtiyaç duyar ve kendisi de gizli oturum yapar, demektedir. Arkadaşlarımızın söyledikleri mahzurlar bu şekilde telâfi edilebilir.

Sonra, biz gizli oturum yaptık. Meclisi davet mi edeceğiz? Bizim gizli oturumumuz var, buyurun mu diyeceğiz? Duyan gelecek. Netice

itibariyle, fiilî faydası, neticesi Millet Meclisi bakımından görülmiyecek; 15 kişi 20 kişi veya 50 kişi gelecektir. Binaenaleyh, fiilî bir netice alınmış olmuyor.

Bu bakımdan, şunu da anti parantez ilâve edeyim; bir Senatörün bilmesi lâzım gelen bir şeyi bir milletvekilinin bilmesi elzem ve bir milletvekilinin bilmesi lâzım gelen bir şeyi bir senatörün bilmesi elzemdir. Fakat, bunun mahzurları 2 nci bir gizli toplantının T. B. M. Meclisinde yapılmasiyle kendiliğinden telâfi edilecektir.

Sonra, Anayasaya göre, her iki Meclis de müstakil birer hükmi şahsiyeti haizdir. Fonksiyonları tamamiyle ayrı, çalışmaları tamamiyle ayrıdır. Biz bunun aksine burada yeni bir tüzük yaparken bu fonksiyonlarına, bu çalışma tarzlarına ve müstakilliklerine âzami bir titizlik göstermek mecburiyetindeyiz. Bu titizliği burada, bugün vereceğimiz kararla temin edeceğiz.

Binaenaleyh, bendeniz milletvekillerinin gizli toplantılara 61 nci madde gereğince kabulüne taraftar değilim. Bence komisyon bu maddeyi geri alsın, üzerinde değişiklik yapsınlar, tekrar buraya getirsinler. Bu suretle daha iyi olacağı kanaatindeyim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bozcalı.

ÖMER LÛTFİ BOZCALI (İzmir) — Muhterem arkadaşlarım, milletvekillerinin, Senatonun gizli toplantılarında bulunmalarında mahzur bulunmadığına göre, fayda her zaman mevcuttur. Bilhassa bu fayda, Karma komisyonlarda çalışan arkadaşlar için varit ve mevcuttur. Millet Meclisinin ret veya kabul ettiği bir kanunun bir an önce çıkabilmesi için, Yüksek Meclisinizin yapacağı bir gizli toplantıda bu arkadaşların bulunmalarının, burada tenvir edilerek, bu kanunun Meclisce kabulü veya reddi yolunda mutlak bir isabet sağlıyacağı kanaatindeyim.

Karma Komisyonda çalışan bir arkadaşımız olarak ben bunun zaruretine inanmaktayım. Çünkü, bâzı fikirlerin, düşüncelerin tezahürünün ve bunların karşılıklı münakaşa ve müzakere edilmesinin iyi neticeler tevlidettiği hepinizin malûmudur. Milletvekili arkadaşlarımız ayrı bir görüşü olan ve onlardan gizlenecek her hangi bir husus bulunmayan arkadaşlar olduğuna göre, bu arkadaşların bu Meclisde bulunmasında, gizli toplantıda bulunmasında fayda olacağı muhakkaktır.

Komisyonda bunun üzerinde uzun uzun durmuşlardır. Arkadaşlarımızın izahatı ve Zihni Betil arkadaşımızın buradaki izahları karşısında bu maddenin aynen kabulünün isabetli olacağı kanaati ile, maddenin aynen kabulünü arz ve teklif ediyorum.

Bir de arkadaşlar, Karavelioğlu arkadaşımız, müşterek toplantılar için hazırlanacak İçtüzüğe bu maddenin konulmasını mütalâa buyurdular. Muhterem arkadaşlarımızın bu fikri de muhteremdir. Ancak şunu arz edeyim : Müşterek toplantılar için hazırlanmakta olan İçtüzük ancak müşterek toplantılar için tatbiki icabettiği cihetle bunun orada değil de, bizim bu Tüzükte yer almasının daha muvafık olacağı kanaatindeyim. Hepinizi hürmetle selâmlarım.

BAŞKAN — Sayın O'Kan.

SEZAİ O'KAN (Tabiî Üye) — Sayın Başkan, sayın arkadaşlar; Türkiye Büyük Millet Meclisi, Türk milletinin hayatında teşriî vazife ve faaliyette bulunan ve en mesuliyetli, en şerefli yükü taşıyan, en büyük bir Meclistir. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerini teşkil eden, ama ister Cumhuriyet Senatosu üyeleri, ister Millet Meclisi üyelerinden hiçbir mesele gizli kalamaz. Bunda bir fayda da mütalâa edilemez. Bu kadar büyük mesuliyetler taşıyan bu üyelerden bâzı meselelerin gizli tuutulması, benim kanaatimce, saygısızlık olur. Türkiye Büyük Millet Meclisi Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisinden meydana geldiğine göre, bunun mesuliyetine katılan iki Meclis üyeleri mesuliyette ortak iseler, şerefde de ortaktırlar ve dolayısiyle bunları salâhiyetle teçhiz etmek zaruretindeyiz. Buna uygun anlayışı göstermek mecburiyetindeyiz.

Gizli görüşmelerin mevzuu ne olursa olsun mutlaka milleti ilgilendiren ciddî meselelerdir. Şerefli faaliyetleriyle her çeşit mesuliyetleri peşinen ve tarih huzurunda idrak eden her Millet Meclisi üyesinin meselelere zamanında agâh olması gerekir.

Bu ciddî meseleye Cumhuriyet Senatosunun her hangi bir üyesi tarafından, her hangi bir Millet Meclisi üyesi tarafından daha evvel muttali olunması suretiyle Meclisin ıttılaı ve Hükümetin dikkati çekilmek durumu yaratılmış olabilir.

Şunu da arz etmek isterim ki, Hükümeti ilgilendirecek olan meselelerde, gizli toplantılardaki konuşmaların Millet Meclisine intikalinden fayda sağalanabilir. Millet Meclisinde de gizli toplantı açılması için arkadaşlarını ikaz edebilirler. Mühim bir gizli toplantıya milletvekili arkadaşlar da katılırlarsa işin daha detayına kadar gidilerek, kendi meclislerinde de buna dair görüşmeler temin ederek görüşlerini açıklamalarında fayda olur.

Şu hususu da arz etmekte fayda mülâhaza etmekteyim. Anayasaya göre Hükümete güven oyu vermek yetkisi Millet Meclisine aittir. Hükümet sık sık huzurunuza gelecek ve durumu aydınlatmak lüzumunu hissedecektir. Bu bakımdan milletvekillerinin bu ciddî mesele üzerinde gizli oturumlardaki mevzulara girmiş olmalarının, ileriki meselelerde, milletvekillerinin Hükümete karşı güven duyguları ve meselelerin tazeliğini hatıralarında bulundurmuş olması bakımından da faydası olacaktır.

Yalnız, İçtüzük Komisyonunun şu hususda da bir faaliyet göstermesini çok arzu ederdim. Henüz geçmiş değildir; bu maddeyi geri almak suretiyle, yapılmamış olan bir koordinenin yapılmasında fayda umarım. Millet Meclisinin de İçtüzüğü hazırlanmaktadır. Millet Meclisinin de bir İçtüzük Komisyonu vardır. Bizim İçtüzük Komisyonu bu maddenin esprisi içinde M. Meclisi İçtüzük Komisyonu ile bu işi koordine eder ve bir prensip anlaşmasına varacak olurlarsa, arkadaşlarımızın yapacakları görüşmelerdeki hassasiyet ileriki meclisler arasında tekrarlanmaz ve bir üzüntü meselesi olmaz kanaatindeyim, hürmetlerimle.

BAŞKAN — Buyurun, Sayın Kalpaklıoğlu.

HÜSEYİN KALPAKLIOĞLU (Kayseri) — Muhterem arkadaşlar, benim konuşmamda ve konuşmam içerisinde sarf ettiğim bir kelimeden dolayı bâzı arkadaşlar aşırı hassasiyet göstermişlerdir. Ben bunlara cevap vermiyeceğim. Yalnız, şunu ifade etmek isterim ki, biz burada kendilerine bulunma fırsatı vermek istemediğimiz bir kısım milletvekili arkadaşlarımız, gizli toplantıda bulunamıyacaklarına mütedair kararı ittihaz ettikten sonra şuraya gelmiş olan kıymetli arkadaşlarımızın hepsi mahsun vaziyette dışarı çıkıp gittiler. Ben buna çok üzüldüm. Kimdi bu çıkanlar?.. Bu milletin mümessilleri değil mi?. Milletin reyi ile gelmemişler midir? Niçin, hangi mevzuu bunlardan gizli bırakabiliriz?

Millet Meclisinde bir gizli toplantı bahis mevzuu oldu. Aynı şeyi bizim başımıza getirdiler. Ve ilâve edeyim ki, ben çok üzüldüm. Milletin reyi ile gelmiş bir insan olarak Millet Meclisindeki müzakerelerin benden gizli tutulmasını şahsıma itimatsızlık gibi bir hal olarak müşahade ettim. Bundan üzülmemek mümkün değildir.

Sonra arkadaşlarım, mühim bir mevzu daha var : Memurlar gizli toplantıya alınmaktadır. Ben bu arkadaşları küçük gördüğüm için söylemiyorum. Kimler bunlar?... Memurlar, milletin reyi ile gelmemiş insanlar. Bunlar, gizli celsede çıkmıyorlar, oturuyorlar. Çıkamıyorlar. «Vazifelidirler» deniyor. Şimdi, milletin reyi ile gelmiş insanlara, bu arkadaşlar kadar itimat etmiyoruz gibi bir mânayı tazammun eder bu.

Sonra, arkadaşlardan biri dedi ki; o halde bütün milleti getirelim. Bütün millet gelmez ama, hele hele konuşmalarımızın, müzakerelerimizin konularını millet bilsin, görsün, duysun.. Demokrasinin gayesi esasen bu değil midir? Milletten saklıyacak bir mevzuumuz mu var bizlerin? Zaten saklanamaz, ama neticeyi buraya getirmek istemiyorum. Burada gizlilik mevzuubahsolduğuna göre, ne kadar gizli olursa olsun, iyi düşünelim, kafamıza iyice sokalım; kendi itibarımız için böyle muamele yapılmak isteniyor, ilk önce bunun nefsimizde acısını hissedelim, ona göre karar verelim. Tüzüğün şu maddesinin olduğu gibi çıkmasında hiçbir mahzur yoktur.

Yine arz ediyorum, bu arkadaşların iştirakinde bir mahzur mevzuubahsolamaz. Bu mevzuları vatan aşkı ile, vazife aşkı ile yaptığımız zaman ancak memleketimize fayda getirir. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Encümen.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Muhterem arkadaşlar, meseleyi, Millet Meclisi Tüzüğünü hazırlıyan arkadaşlarla temas ederek, ahenkli bir şekilde huzurunuza getirmek için bu maddeyi geri alıyoruz.

SUPHİ BATUR (Sinop) — Bir sual soracağım : Acaba parlmanter rejimlerde, gizlilik kararı verilince bir odanın diğer odadan dinlenmesine dair emsal, usul var mıdır?

ÂMİL ARTUS (Devamla) — Maddeyi tekrar getirdiğimizde bu cihetî arz ederim.

BAŞKAN — Efendim, encümen maddeyi geri istemektedir. Bu mevzu ile ilgili bazı takrirler de vardır. Maddeyle birlikte encümene iade edilecektir. Diğer maddeyi okutuyorum.

Gizli oturum tutanağı

MADDE 62. — Gizli oturum tutanağını Divan kâtipleri tutarlar. Fakat Genel Kurul karar verirse, görevli kâtipler de andiçirildikten sonra bu görevi yapabilirler.

Üyeler, bu tutanakları görme hakkını haizdirler.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen var mı? Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Gizli oturum tutanak özetlerinin okunması

MADDE 63. — Gizli oturumun tutanak özetlerinin okunması için yine gizli oturum yapılır. Tutanak özetinin okunmasından sonra bu özet ve Tutanak Dergisi bir zarfa konarak hazır bulunan Başkan ve Divan kâtipleri tarafından mumla mühürlenip C. Senatosu arşivine tevdi olunur.

Gizli tutanaklar en az on yıl geçmeden veya C. Senatosunun kararı olmadan yayınlanamaz.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen var mı? Buyurun Suphi Bey.

SUPHİ BATUR (Sinop) — Bu tutanakları senatörler alıp tashih etmek imkânına haiz midir?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Pek tabiî. Yani Senatör Tutanağı görmek hakkını haizdir. Bir yanlış varsa tashih eder.

BAŞKAN — Tutanak, stenoyla, teyple tutulduğuna göre tashih imkânı yoktur.

ÂMİL ARTUS (Devamla) — Bir yanlışlık varsa, kendisi burada beyanda bulunmak ve zapta geçirmek suretiyle tashih edebilir.

BAŞKAN — Buyurun sayın Özgüneş.

MEHMET ÖZÜGNEŞ (Tabiî Üye) — Efendim bu maddenin son fıkrasında, şöyle bir hüküm var: «En az 10 yıl geçtikten sonra veya Cumhuriyet Senatosunun kararı olmadan..» Burada ben zannediyorum ki, komisyon şunu demek istiyor. On yıl geçmeden hiçbir şekilde tutanaklar neşredilemez. 10 yıldan sonra neşredilebilmesi için Cumhuriyet Senatosunun kararı lâzımdır. Kanunen doğru olması lâzımgelen şekil de budur. Öyle mevzular olabilir ki, on yıl sonra dahi neşredilmesi memleket menfaatlerine aykırı olabilir. Bu bakımdan on yıl sonra neşredilir denirken, mutlaka Cumhuriyet Senatosunun kararı lâzımdır.

İkinci bir husus ise, on yıl geçmeden evvel Cumhuriyet Senatosu bu tutanakları hiçbir şekilde neşrettirmemelidir. Çünkü burada, gerek Hükümet gerekse herhangi bir üye, memleketin menfaatı ile ilgili bir mevzuu ifade ederken, bunun en az ne zaman neşredileceğini bilmelidir. Cumhuriyet Senatosunun yarın neşrine karar verebileceği bir mevzuda Hükümet bilgi vermiyebilir. Onun için, maddenin son fıkrasındaki «veya» kelimesinin kaldırılıp yerine «ve» kelimesinin konması lâzımdır. Böylelikle gizli celse zabıtları hem 10 yıl geçmedikçe neşrolunamaz ve hem de 10 yıl geçtikten sonra neşredilebilmesi Cumhuriyet Senatosunun kararına bağlı olur.

Takdirinize arz ederim.

SUPHİ BATUR (Sinop) — Efendim, bendeniz bu tutanak mevzuu üzerinde duracağım. Muhterem arkadaşım Âmil Artus Beyefendi buyurdular ki, tutanaklar Senatörlere verilir, tashih ettirilir. Hakikaten ötedenberi Senatosu gördüğümüz aded mâalesef şudur: Tutanaklar arkadaşlara veriliyor, o arkadan istediği tutanağı tashih etmek suretiyle çıkıntılar, ilâveler yapıyor. Kanaatımca bu doğru değildir. Hattâ o kadar doğru değildir ki, örf, âdet ve mevzuat muvacehesinde. Kaldı ki, böyle on yıl sonra neşredilmesi icabeden çok gizli ve mühim olan bir toplantının tutanaklarını senatörlere verip tashih ve ilâveler yapılması doğru olmaz kanaatındayım. Bu hususta sayın Âmil Artus'un, da verilir şeklindeki mütalâasını, özür diliyerek, tashih buyurmasını rica ediyorum.

BAŞKAN — Buyurun, sayın Aydıner.

HİDAYET AYDINER (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, Suphi Beyin yerden göğe kadar hakkı vardır. Tashih için verilir, sonra tebdile müncer olan bir husus olabilir. Halbuki zabıtların konuşulduğu gibi olması esastır. Bilhassa, gizli bir tutanağın elde gezmesi asla doğru olamaz. Kendilerine bu noktada teşekkür ederim.

Makamı Riyaseti de haberdar etmeliyiz ki, tutanak tashih için verilmesin, varsın biraz düşük olsun, yalan olmasın da.

Gelelim diğer cihete; Özgüneş arkadaşımızın fikirlerine asla iştirak etmiyorum. Arkadaşımız buyurdular ki, «Senato 10 sene bu gizli zaptı açıklamaya salâhiyettar olmasın»

Efendim kaide şudur ki, bir hakkı kullanan, gizliliğe karar veren bunu kaldırabilir. Tasavvur buyurun, böyle hâdiseler olmuştur, gizli toplantıda şunun aleyhine, falanın aleyhine söylenmiştir gibi tamamen siyasi, polemik mevzuu olan bir hâdise ortaya çıkar. Binaenaleyh bunun saklanmasında içtimai menfaat mevcut ise, on sene beklenmesindeki maksadın kesin olarak açıklaması icabeder. Halbuki burada kesinlikle açıklanmamıştır. Zaten bir hükmün sahibi olan bunu geri alabilir. Binaenaleyh Senato, on sene karar veremez demek vâzı kanunu tahdit etmek, onun elini kolunu bağlamak demektir. Sonra içtimai menfaat mevcut olmasına rağmen açığa vurup işi aydınlığa çıkarmaya mâni olmak demektir. Doğru değildir.

BAŞKAN — Buyurun, Sayın Seren.

SUAT SEREN (İsparta) — Benim mâruzatım kısa olacaktır. Tutanaklar burada bir taraftan yazılırken bir taraftan da teype alınıyor. Gizli oturumun tutanakları muhafaza edilirken bu teyp bandlarının da muhafaza şeklinin gösterilmesi lâzımdır.

İkinci nokta; tutanağın özetleri gizli tabediliyor. İkinci oturumda bu özetleri tabedilmiş mi göreceğiz, yoksa, yazılan özet oturum kapatılarak okunacak mı? Bu iki hususun iyice açıklanmasını ve Tüzüğe geçirilmesini rica ediyorum.

BAŞKAN — Buyurun, komisyon.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, bu madde tutanağın tashih edilmek üzere üyelere verilip, verilmiyeceğine dair bir hüküm ihtiva etmiyor. Nasıl ki, diğer açık oturumdaki maddede de zabıtların tasrih edilmek üzere verilip verilmiyeceğine dair bir hüküm mevcut değildir. Ancak, öteden beri Meclislerimizde tatbikat vardır. O da şudur; konuşmasını tashih etmek veya bir defa görmek istiyen mebus veya senatöre bu konuşma daha henüz müsvedde halinde iken Zabıt Müdürlüğü tarafından verilmektedir. Bu Bakana verilir, komisyon sözcüsüne verilir, Senato üyesine veya miletvekiline verilir, tatbikat böyledir, bunu men eden bir hüküm de Tüzükte mevcut değildir. Bundaki maksat şudur: Bütün dikkatlerine rağmen steno arkadaşlarımız bâzan çok mühim bir cümleyi veya kelimeyi eksik olarak zaptedebilmektedir. Ya konuşanın süratli konuşması yahut gürültü olması gibi her hangi bir sebeple zabıtlar bâzan eksik yazılmaktadır. İşte alan arkadaşın bu eksiği düzelttiği, tamamladığı ve konuşmasının tamamını oraya aksettirdiği farz edilmektedir. Eğer böyle olmayıp da tashih için alan konuşmanın bâzı kısımlarını oradan çizmek ve çıkarmak gibi bir yola sapıyorsa bu takdirde pek tabiî Başkanlık Divanının idari bir tedbir alarak bunun tashih edilmek üzere verilmesini önlemeleri gerekir. Bu bizim yüksek huzurunuza sunduğumuz İçtüzükte düzenlenmemiştir. Bu konu, yani, zabıtların verilip verilmiyeceği konusu düzenlenmiş değildir. Biraz evvelki sözlerimi bu suretle açıklıyorum. Yani, biraz evvel «evet» dedim «verilebilir» dedim. Çünkü tatbikat böyledir. Burada biz bunu men eden bir hüküm koymadık. Ve verme halinde mebus veya senatör arkadaşın konuşmasını değiştirmesi bahis konusu değildir. Verilmesi hali, konuşmayı tamamlamak, eğer, eksik zaptedilmişse bu eksikliği tamamlamak içindir. Veya öyle bir cümle yazılmıştır ki, bir mâna çıkmaz, bunun hakiki mânasını anlaşılabilecek bir şekle ifrağ etmek maksadiyle yapılan tashihlerdir. Bunu ifade etmek istiyorum.

Teyp meselesine gelince: Henüz teyp tatbikatı Meclislerimize girmemiştir. Buna ait bir hüküm... (Sağdan, vardı, sesleri) Evet başlangıçta vardı. Sayın Suat Seren arkadaşımızın sorusunu iyice anlıyamadım. Tekrar ederlerse memnun olurum.

SUAT SEREN (İsparta) — Efendim, konuşmalar zabıtlardan başka ayrıca teype de alınmaktadır. Eğer bu zabıtlar teyple karşılaştırıldıktan sonra teypteki bant imha edilecekse «Riyaset tarafından dinlendikten sonra imha edilir» diye bir kayıt koyalım ki, sonra karışıklık çıkmasın. İkincisi de, zabıt hülâsaları tabedilmesin.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Devamla) — Bu iki nokta ve teyp meselesi bilhas-

sa çok önemlidir. Sonra tutanak özeti meselesi de vardır. Bu maddede özetin basılma ihtimali de anlaşılıyorsa bunu da açıklamakta fayda vardır. Her iki hususun açıklanması için müsaadenizle bu maddeyi geri alıyoruz.

BAŞKAN — Madde encümene geriverilmiştir.

13 Aralık 1962 Perşembe günü saat 15 te toplanmak üzere celseyi kapatıyorum.

Kapanma saati : 18,05

5. — SORULAR VE CEVAPLAR

A — YAZILI SORU VE CEVABI

4. — Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi Nevzat Özerdemli'nin, İzmir Çocuk Hastanesine bağlı Doğum Kliniğinin Sağlık Bakanlığı tarafından Ege Üniversitesine devrine dair yazılı soru önergesi ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Yusuf Azizoğlu'nun yazılı cevabı (7/67)

22 . 11 . 1962

Cumhuriyet Senatosu Sayın Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Sayın Sağlık Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletlerinizi rica ederim.

Saygılarımla.

İzmir Senatörü
Nevzat Özerdemli

1. İzmir Çocuk Hastanesine bağlı Doğum Kliniğini Sağlık Bakanlığı Ege Üniversitesine devrederken aksıyacak âmme hizmetlerini önliyecek ne tedbir almıştır?

2. Kızılay bu binayı Sağlık Vekâletine, vilâyetin İller Kanunu gereğince yapmaya mecbur olduğu doğum evi olması kaydiyle hibe etmiştir. Buna göre mezkûr binanın Üniversiteye devri nasıl olmuştur?

3. Öğretim ve araştırma ile görevli üniversite klinikleri mesailerini bir vilâyet hastanesi çalışmaları şeklinde yönettikleri takdirde asıl görevlerinden uzaklaşmış olmıyacaklar mı?

4. Doğumlar ve fakruhal kâğıdı ile gelen hastalar Devlet hastanelerinde ücretsiz tedavi olunur. Halbuki Üniversite döner sermaye ile çalıştığına göre fakir tabakanın ve dar gelirli vatandaşların doğum ve tedavileri ve ameliyatları nasıl karşılanacaktır?

5. Üniversite Kadın ve Doğum Kliniğinde profesörden sonra başasistan gelmektedir. Başasistanların kanuni mesuliyetleri yoktur. Gece gündüz âcil vakalarla bir profesör meşgul olamıyacağına göre hastanenin idari fonksiyonu bakımdan ne düşünülmüştür?

6. Tıp talebelerinin tamamı stajlarını çocuk hastanesinde yapınca sağlık koleji köy ebe talebesi yardımcı hemşire talebeleri ve şehir hakkı almaya gelen köy ebelerinin yetişmeleri nasıl ve ne hangi imkânla temin edilecektir?

7. Üniversite bu müesseseyi muvakkat kaydiyle almaktadır. Beş yıl sonra genel plân gereğince Üniversitenin özel bir hastanesi olacaktır. Böyle olduğuna göre neden Üniversite Yüksek Lâborant ve Hemşire Okulu için Kordonda bir bina kiraladığı gibi kendisine elli yatak alacak bir klinik binası kiralamayı düşünmez de kurulmuş düzenli çalışan âmme hizmeti gören bir müesseseye neden sahibolmak istediği düşünülmüş müdür?

8. Üniversite kurulduğundan beri en mübrem ihtiyacı olan bu mevzuu ele almayıp lojman yapmayı tercih etmiştir. Bunun üzerinde durulmuş mudur?

T. C.
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı — 12 . 12 . 1962

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

İlgi : Kanunlar Müdürlüğü 23 . 11 . 1962 gün ve 147 - 7/1966 sayılı yazısına.

Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi Nevzat Özerdemli'nin, İzmir Çocuk Hastanesine bağlı doğum kliniğinin bakanlığımız tarafından Ege Üniversitesine devri hakkındaki yazılı öner-

gesi cevabının ilişikte takdim edildiğine bilgilerinizi arz ederim.

Dr. Yusuf Azizoğlu
Sağlık ve Sosyal Yardım
Bakanı

İzmir Çocuk Hastanesine bağlı doğum kliniğinin Tıp Fakültesine devri konusunda Senatör Nevzat Özerdemli'nin önergesindeki sorulara cevaplar :

1. İzmir Çocuk Hastanesine bağlı doğum kliniği Ege Üniversitesi Tıp Fakültesine devredilmemiş, ancak bu fakültenin kuruluşunda vâkı protokola ek olarak muvakkaten eğitim maksadiyle dekanlık emrine tahsis olunmuştur. Nitekim aynı binadaki ana çocuk sağlığı hizmetine devam edecek, köy ebe okulu öğrencilerinin öğretim ve uygulama hizmetleri fakülte tarafından deruhte edilmek üzere aynı tesisten istifade edecektir

2. Kızılayca inşa ettirilerek Hazineye devr suretiyle intifaı bakanlığımıza ait bu bina tesis maksadına matûf, âmme hizmetinde doğum ve ebe okulu olarak faaliyette bulunmaktadır. Senelerdir fakültenin Devlet hastanesinde ancak 13 yataklı nisaiye servisindeki tatbikatı öğrenci sayısına nisbetle kifayetsiz görüldüğü dikkate alınarak 50 yataklı bahis konusu doğum kliniğinin tahsisine zaruret hâsıl olmuş, diğer taraftan Devlet hastanesi doğum ve kadın hastalıkları yataklarının iki servis halinde çalıştırılmak suretiyle yatak sayıları artırılmıştır.

3. Doğum fakrühal mevzu bahis olmamak üzere Umumi Hıfzıssıhha Kanunu hükümlerine göre, Devlet ve fakülte kliniklerinde esasen meccanidir. Bu itibarla doğum vakalarının muayene ve tedavileri bakanlık ve fakülte servislerinde âmme hizmeti ve tedrisat yönünden bir fark arz etmemektedir.

4. Fakülte kliniklerinde öğretim profesör, doçent ve uzmanlara mevdu bulunduğu cihetle bahsi geçen doğum kliniğinde tatbikat gündüz ve gece mesul elemanların nezareti altında devam edecektir. Ve bundan hizmet müteessir olmaması gerekir.

5. Ege Üniversitesi Tıp Faültesi kuruluşunda İzmir'de mevcut yataklı tesislerden istifade edileceği karar altına alınmış bulunduğuna göre Devlet veya çocuk hastanesinde bulunan nisaiye servislerinden en müsait ve yatağı yeterli olanında öğretim ve tatbikata imkân aranmış ve bakanlığımızca bu yönden her zaman olduğu gibi dekanlıkla müspet şekilde mutabakata varılmıştır.

6. Yapılan temastan şehir plânına göre tahsis ve tasdik olunan arazide Ege Üniversitesi inşaat hazırlıklarının ilerlemekte olduğu ve 1963 yılında fiilen inşaata başlanabileceği, asgari beş sene sonra yeni binalarına intikal edecek fakültenin bu suretle ayrılacağı bakanlığımız müesseselerindeki kliniklerin mer'i mevzuat hükümleri dâhilinde halk hizmetinde mesailerine o yolda devam edecekleri pek tabiidir.

Tebliğine müsaadelerinizi arz ederim.

Cumhuriyet Senatosu

GÜNDEMİ

ONALTINCI BİRLEŞİM

12 . 12 . 1962 Çarşamba

Saat : 15,00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

B - İKİNCİ DEFA OYA KONACAK İŞLER

II

SORULAR, GENSORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTIRILAN İŞLER

IV

A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

1. — Cumhuriyet Senatosu İçtüzük teklifi ve Cumhuriyet Senatosu İçtüzük Komisyonu raporu (2/15) (S. Sayısı : 65 e ek) [Dağıtma tarihi : 18 . 10 . 1962]

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER